

BİRİNCİ TÜRKİYE-YEMEN FORUMU

THE FIRST TURKEY-YEMEN FORUM

المنتدى التركي – اليمني الأول

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı,
Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)
ve İstanbul Ticaret Odası (İTO) İşbirliğiyle

By the Cooperation of Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs,
ORSAM and İstanbul Chamber of Commerce

بمشاركة وزارة الخارجية التركية ومركز الشرق الأوسط
للدراسات الاستراتيجية (أورسام)
وغرفة تجارة استانبول (إيتو)

ORSAM

BİRİNCİ TÜRKİYE-YEMEN FORUMU

THE FIRST TURKEY-YEMEN FORUM

المنتدى التركي – اليمني الأول

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı,
Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)
ve İstanbul Ticaret Odası (İTO) İşbirliğiyle

By the Cooperation of Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs,
ORSAM and İstanbul Chamber of Commerce

بمشاركة وزارة الخارجية التركية ومركز الشرق الأوسط
للدراستات الاستراتيجية (أورسام)
وغرفة تجارة استانبول (إيتو)

İstanbul, 16 Haziran 2010/June/۲۰۱۰ يونيو / حزيران
(غرفة تجارة استانبول (امينونو)

Editörler/Editors

Hasan KANBOLAT - Veysel AYHAN - Oytun ORHAN

Online Yayın: Nisan 2011

Online Publication: April 2011

© ORSAM 2011 - Ankara

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalıŐmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaŐtırmıŐtır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeŐleŐtirilmiŐ bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barıŐın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaŐmacı inisiyatıfleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. CepheleŐen eksenlere dahil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaŐtırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaŐtırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce KuruluŐu Olarak ORSAM’ın ÇalıŐmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatacı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araŐtırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalıŐmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaŐtırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaŐtırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaŐılmasını sağlamaktadır.

CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

History

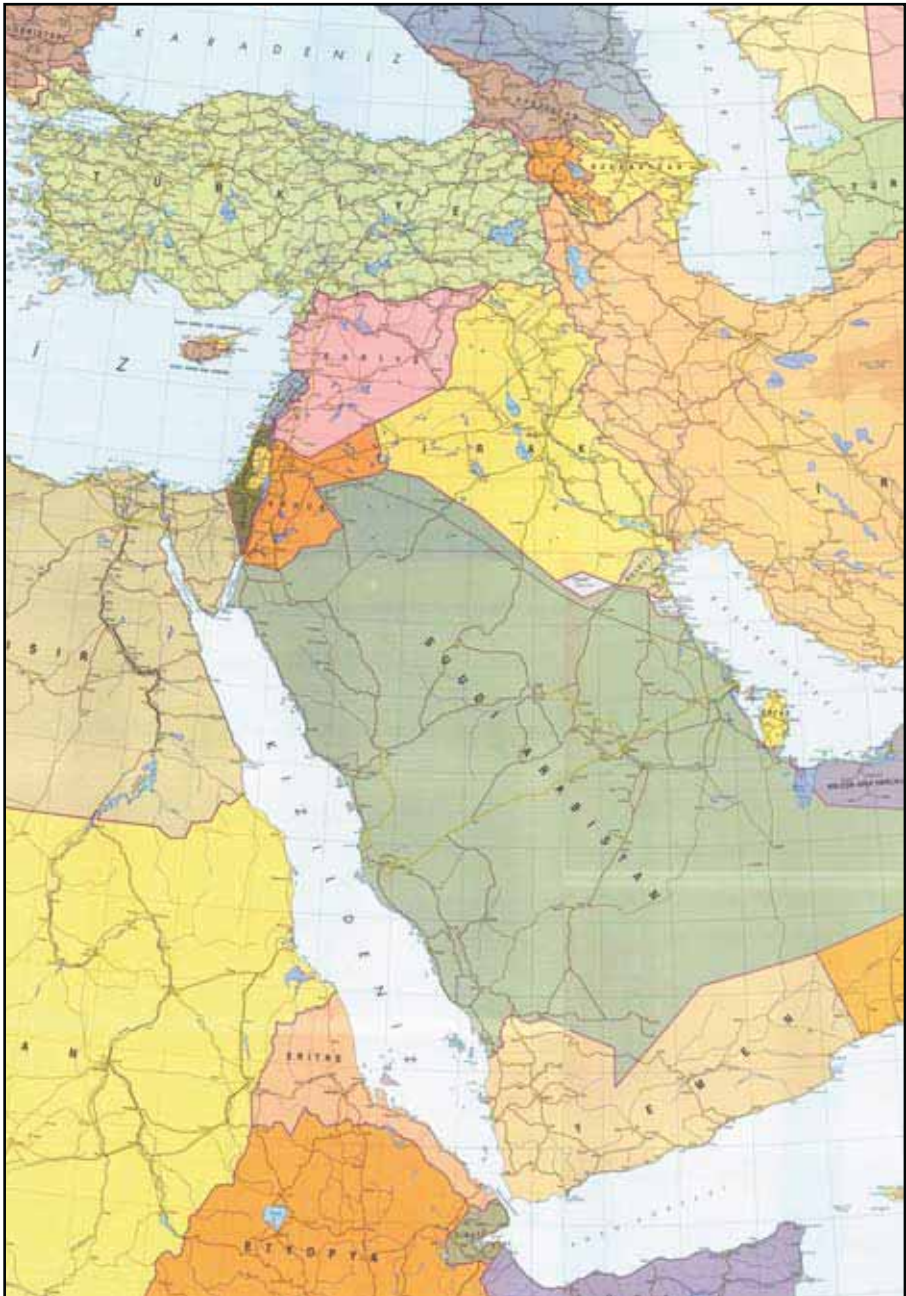
In Turkey, the shortage of research on the Middle East grew more conspicuous than ever during the early 90's. Center for Middle Eastern Strategic Studies (ORSAM) was established in January 1, 2009 in order to provide relevant information to the general public and to the foreign policy community. The institute underwent an intensive structuring process, beginning to concentrate exclusively on Middle affairs.

Outlook on the Middle Eastern World

It is certain that the Middle East harbors a variety of interconnected problems. However, neither the Middle East nor its people ought to be stigmatized by images with negative connotations. Given the strength of their populations, Middle Eastern states possess the potential to activate their inner dynamics in order to begin peaceful mobilizations for development. Respect for people's willingness to live together, respect for the sovereign right of states and respect for basic human rights and individual freedoms are the prerequisites for assuring peace and tranquility, both domestically and internationally. In this context, Turkey must continue to make constructive contributions to the establishment of regional stability and prosperity in its vicinity.

ORSAM's Think-Tank Research

ORSAM, provides the general public and decision-making organizations with enlightening information about international politics in order to promote a healthier understanding of international policy issues and to help them to adopt appropriate positions. In order to present effective solutions, ORSAM supports high quality research by intellectuals and researchers that are competent in a variety of disciplines. ORSAM's strong publishing capacity transmits meticulous analyses of regional developments and trends to the interested parties. With its web site, its books, reports, and periodicals, ORSAM supports the development of Middle Eastern literature on a national and international scale. ORSAM supports the development of Middle Eastern literature on a national and international scale. ORSAM facilitates the sharing of knowledge and ideas with the Turkish and international communities by inviting statesmen, bureaucrats, academics, strategists, businessmen, journalists, and NGO representatives to Turkey.

İÇİNDEKİLER

Takdim	ix
Özet	xi
AÇILIŞ OTURUMU: “TÜRKİYE-YEMEN İLİŞKİLERİ”	15
Açılış Konuşmaları	
Dursun Topçu	17
İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkan Vekili	
Hasan Kanbolat	19
ORSAM Başkanı	
Büyükelçi Noria Abdulla Al-Hamami.....	21
Yemen’in Ankara Büyükelçisi	
Erşad Hürmüzlü	25
Cumhurbaşkanı Başdanışmanı	
BİRİNCİ OTURUM: “TÜRK-YEMEN İLİŞKİLERİNİN GEÇMİŞİ VE GÜNCEL ANLAM”	27
Yrd. Doç. Dr. Veysel Ayhan	29
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretim Üyesi	
<i>Geçmişten Bugüne Türkiye-Yemen İlişkileri</i>	
Remzia Abbas Al Eryani	33
Arap Kadınlar Birliği Genel Sekreteri, Yemen	
Kadınlar Birliği Başkanı (Türkçe)	
<i>Türkiye-Yemen İlişkileri: Kazanımlar ve İşbirliğiyle Dolu Bir Yürüyüş</i>	

Remzia Abbas Al Eryani	39
General Secretary of Arab Women Union, Chairman of the Yemeni Women Union (English) <i>Turkey-Yemen Relations: A Process Engaged with Acquirements and Cooperation</i>	
Prof. Dr. Amat Alrauf Hussein Mohammed Al Sharki	43
Sana Üniversitesi Öğretim Üyesi <i>Türk-Yemen İlişkilerinin Sosyal ve Kültürel Boyutu / Osmanlı Mimarisi</i>	
Prof. Dr. Nusret Çam.....	49
Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi <i>Türk-Yemen İlişkilerinin Sosyal ve Kültürel Boyutu / Osmanlı Mimarisi</i>	
Şenay Yıldız.....	55
Akşam Gazetesi Yazarı <i>Yemen'de Türkiye Algulaması</i>	
Rahma Hugaira	59
Medya Kadın Forumu Başkanı <i>Yemen'de Türkiye Algulaması</i>	
İKİNCİ OTURUM: “YEMEN’İN KARŞI KARŞIYA BULUNDUĞU SINAMALAR”	63
Hamid al Awadhi.....	65
Sana Üniversitesi Sanat ve Beşeri Bilimler Fakültesi Dekanı <i>Yemen’in Toplumsal ve Siyasal Yapısı</i>	
Hafez Al Bukari.....	69
Yemen Kamuoyu Araştırma Merkezi Başkanı <i>Güvenlik Tehditleri</i>	
Bahar Konak.....	75
Türkiye Cumhuriyeti Hazine Müsteşarlığı Yetkilisi <i>Ekonomik Boyut</i>	

ÜÇÜNCÜ OTURUM: “YEMEN’LE DAYANIŞMANIN ÖNEMİ VE BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ”	81
Doç. Dr. Özlem Tür	83
ODTÜ Öğretim Üyesi <i>Türkiye’nin Ortadoğu’daki Rolü</i>	
Prof. Dr. Amin A. Al Hemiari	87
Thamar Üniversitesi Rektör Yardımcısı <i>Yemen’s view concerning Turkey’s role in the Middle East</i> <i>Türkiye’nin Ortadoğu’daki Rolüne Yemen’in Bakışı</i>	
Dr. Khaled Fattah.....	91
St. Andrews Üniversitesi Öğretim Üyesi <i>Yemen’in Reform Çabalarına Türkiye’nin Olası Katkıları</i>	
M. Sadık Yıldız	93
Türk-Yemen İş Konseyi Kurucu Başkanı, DEİK <i>Yemen’le Ekonomik İşbirliği İmkanları</i>	
KAPANIŞ OTURUMU: “DEĞERLENDİRME”	97
Büyükelçi Sayın Engin Soysal.....	99
Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı	
Dr. Ali Musenna.....	101
Yemen Dışişleri Bakan Yardımcısı	
Büyükelçi Sayın Engin Soysal.....	105
Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı	
SORU – CEVAP PERİYODU	109
Prof. Dr. Nusret Çam.....	111
Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi	
Şenay Yıldız.....	112
Akşam Gazetesi Yazarı	
M. Sadık Yıldız	113
Türk-Yemen İş Konseyi Kurucu Başkanı, DEİK	

Takdim

16 Haziran 2010 tarihinde İstanbul'da Dışişleri Bakanlığımız ve İstanbul Ticaret Odası'yla işbirliği halinde, çok sayıda Yemenli konunun da katılımıyla "I. Türkiye-Yemen Forumu"nu düzenledik. Bu forum, Türkiye-Yemen ilişkileri açısından belki de bir ilk olma niteliğini taşıyor. Türkiye ve Yemen'den değerli konuşmacıların katıldığı toplantıda ilk kez iki ülke arası ilişkiler kapsamlı ve üst düzey bir toplantıda ele alındı. Forumda Türkiye ve Yemen arasındaki ilişkiler; siyasi, güvenlik, tarih, kültür ve ekonomik boyutlarıyla ele alındı.

Türkiye-Yemen ilişkilerinin gelişimi açısından önemli bir adım olduğunu düşündüğümüz "I. Türkiye-Yemen Forumu"nun ardından şimdi bu forumun ikincisini Yemen'de düzenlemek üzere hazırlıklarımızı sürdürüyoruz.

Yemen, Arap Yarımadası'nın ucunda, Afrika Boynuzu'nun karşısında ve dünyanın en önemli su yollarının geçtiği bir noktada ekonomik bakımdan stratejik öneme sahip bir ülkedir ve Türkiye açısından ayrıcalıklı bir konuma ve özel bir öneme sahiptir. Türk-Yemen ilişkilerine baktığımız zaman bu sürecin 1500'lerin başına kadar uzandığını görmekteyiz. Türkiye ve Yemen arasında tarihten gelen güçlü bağlar bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun 1918 yılında en son terk ettiği topraklar arasında bulunan Yemen'de 300 bin civarında şehit verilmiştir. İlişkileri sıra dışı kılan pek çok husus vardır. Birinci Dünya Savaşı sonrası İmam Yahya önderliğinde bağımsız bir cumhuriyet olarak ortaya çıkan Kuzey Yemen'de, Osmanlı sonrası bölgede kalan askerlerin ve bürokratların ülke yönetiminde önemli mevkilere getirilmesi iki toplum arasındaki bağların ne denli köklü ve anlam yüklü olduğunu göstermektedir. Türkiye ve Yemen halkları arasında karşılıklı olarak son derece olumlu bir hissiyat mevcuttur. Yemen halkı, Yemen'de varlığı güçlü bir şekilde hissedilen kültür mirasımıza sahip çıkmaktadır. Kültürel ve tarihsel yakınlığımız ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Yemen ile ekonomik ve ticari ilişkilerimiz istikrarlı bir şekilde gelişmektedir. Türkiye, Yemen'in önemli ticaret ortaklarından biri haline gelmektedir. Günümüzde Türk yatırımcıla-

rın Yemen'e düzenlediği iş gezileri, Yemen'deki Türk okullarının çoğalması ve iki ÷lke arasında her geçen g÷n artan karşılıklı ziyaretler, T÷rkiye-Yemen ilişkilerinin kapsamlı şekilde ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bu önem nedeniyle, 16 Haziran 2010 tarihinde d÷zenlediğimiz "I. T÷rkiye-Yemen Forumu"nda değerli konuşmacıların gerçekleştirdikleri konuşmaların d÷k÷m÷n÷ içeren kitabı Dışışleri Bakanlığımız, İstanbul Ticaret Odası ve ORSAM işbirliğinde kitap olarak ilgililerin dikkatine sunuyoruz. T÷rkiye-Yemen ilişkilerinin anlaşılmasına ve gelişimine katkı sunmak adına yayınladığımız kitabımızı beğerinize sunmaktan mutluluk duyduğumuzu ifade etmek isterim.

Saygılarımla,
Hasan Kanbolat
Başkan

Özet

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) ve İstanbul Ticaret Odası işbirliğiyle 16 Haziran 2010 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Türkiye-Yemen Forumu, tarihsel geri planı 1000 yıl öncesine dayanan iki ülke ilişkilerinin bir kez daha güçlü bir şekilde gündeme gelmesini sağladı. İstanbul Ticaret Odası'nda düzenlenen konferansa her iki ülkeden üst düzey resmi yetkililerin yanı sıra konunun uzmanı akademisyenler, medya ve sivil toplum temsilcileri katıldı. Forumda Türkiye-Yemen arasındaki siyasal, tarihsel, toplumsal, ekonomik ve kültürel ilişkiler, Yemen'deki Osmanlı ve Türk varlığı, Yemen'in son yıllarda içine sürüklenmiş olduğu krizlerin siyasal ve toplumsal nedenlerini, söz konusu krizlerin barışçıl yöntemlerle çözümlenmesinde Türkiye'nin oynayabileceği roller, Türkiye'nin bir bütün olarak Yemen'in istikrarına olası katkıları ve Türkiye ile Yemen arasındaki ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi imkanları tartışıldı.

Türkiye-Yemen Forumu'nun açılış konuşmasını yapan Cumhurbaşkanlığı Ortadoğu Başdanışmanı Erşad Hürmüzlü, Yemen'in Ankara Büyükelçi Noria (Nuriye) Abdulla Al-Hamami, ORSAM Başkanı Sayın Sayın Hasan Kanbolat, İstanbul Ticaret Odası (İTO) Yönetim Kurulu Başkan Vekili Dursun Topçu, Türkiye-Yemen arasındaki ilişkilerin önemine vurgu yaparak, işbirliği olanaklarının geliştirilmesinin Ortadoğu'nun istikrarına yapacağı katkılar üzerinde durdular.

Açılış konuşmasını Türkçe ve Arapça olarak iki dilde yapan Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Erşad Hürmüzlü, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün İstanbul'da düzenlenen Türkiye-Yemen Forumu'na büyük bir önem verdiğini ve iki ülke arasındaki işbirliğinin geliştirilmesini güçlü bir şekilde desteklediğini belirttikten sonra Cumhurbaşkanı Gül'ün kısa bir süre içerisinde Yemen Cumhurbaşkanı Abdullah Salih'in davetlisi olarak Yemen'e resmi bir ziyaret gerçekleştireceğini açıkladı. Yemen Büyükelçisi Sayın Nuriye

Hamami ise açılış konuşmasında son yıllarda Türkiye'nin Ortadoğu'da oynadığı yapıcı rolden duyduğu memnuniyeti belirttikten sonra Yemen'in Mavi Marmara Gemisine düzenlenen saldırıya karşı Türkiye'nin yanında yer aldığını açıkladı ve Türkiye'nin hem Yemenin Dostları Grubuna verdiği uluslararası destekten hem de Yemen'in istikrarına özel olarak sunduğu katkılardan dolayı duyduğu memnuniyeti ifade etti. İki ülke arasındaki köklü ilişkilere değinen Büyükelçi Al-Hamami, Türkiye ile Yemen arasındaki ticaret hacminin yeni yatırımlarla artmasını temenni ettiklerini belirttikten sonra, özellikle toplumsal düzeydeki ilişkilerin güçlendirilmesi için akademik, kültürel ve medya alanında ortak çalışmaların yapılmasının önemini vurguladı. Hamami'nin bir diğer önerisi ise özel sektörler arasındaki işbirliğine yönelik oldu ve bu alanda da iki ülke iş adamları arasında ortak bir konsey oluşturmasını önerdi. Büyükelçi, kurulacak konseyin ülkeler arasındaki yatırım sorunlarının çözülmesinde etkin bir rol oynayacağını belirtti.

Türkiye Yemen Forumu'nun açılış konuşmasını yapan emekli diplomat ve hali hazırda İstanbul Ticaret Odası (İTO) Yönetim Kurulu Başkan Vekili olan Dursun Topçu ise iki ülke arasında yeni fırsatlar ve işbirliği imkânları oluşturulması gerektiğini vurguladıktan sonra Türkiye ve Yemen arasındaki ticaretin geliştirilmesi için özel sektörde ortak şirketler kurulması gerektiğini belirtmiştir. Yemen ile Türkiye arasındaki dış ticaret hacminin 2009 yılı itibarıyla 300 milyon doları aştığını belirten Topçu'ya göre 2001'den bu yana hızlı bir yükselme trendine giren dış ticaret hacmi üç kat artış göstermesine rağmen potansiyel işbirliği alanları göz önüne alındığında belirtilen rakamların istenilen seviyenin altında olduğu ifade etti. Bununla birlikte İstanbul Ticaret Odası (İTO) olarak ticari işbirliği geliştirmek için yoğun bir çaba harcayacaklarını sözlerine ekledi.

Türkiye-Yemen Forumu'nu düzenleyenler arasında yer alan ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat ise açılış konuşmasında Türkiye ile Yemen arasındaki tarihsel ilişkiye değindikten sonra Yemen'in stratejik önemine, Yemen'in demokratik sürecini geliştirme çabalarına ve son olarak da Yemen'in karşılaştığı sorunların aşılmasında bölge ülkelerinin oynayabileceği rollere vurgu yaptı.

Açılış konuşmalarından da anlaşıldığı üzere İstanbul'da düzenlenen foruma her iki ülkenin de üst düzeyde bir önem verdiği görüldü ve en kısa süre içerisinde II. Türkiye-Yemen Forumu'nun bu kez Yemen'de düzenlenmesi konusunda görüş birliği oluştu.

Bu çerçevede Türkiye Yemen Forumu'nun kapanış konuşmasını yapan Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Engin Soysal ile Yemen Dışişleri Bakanlığı Bakan Yardımcısı Dr. Ali Musenna'nın, iki ülke arasındaki ilişkilerin her alanda geliştirilmesi için resmi düzeyde sürecin desteklen-

diğini belirtmiş olması önemliydi. Uzunca bir dönem Yemen sorununu yakından takip eden ve Yemen'e düzenlediği ziyaretlerle sorunları birincil elden gözlemleyen Büyükelçi Soysal'ın Türkiye'nin Yemen'in istikrara kavuşturulmasına verdiği resmi desteği sürdürdüğünü ve bu kapsamda İstanbul'daki forumda esasında Londra'da kurulan Yemen'in Dostları adlı çalışma grubunun neler yapabileceğini göstermek açısından örnek bir çalışma teşkil ettiğini belirtmesi dikkat çekti. Büyükelçi Soysal'a göre Türkiye bölgesinde meydana gelen krizlerin çözülmesi için oynadığı yapıcı rolü sürdürme konusundaki iradesini korumakta ve Yemen'le ilişkilerini geliştirmeye ayrı bir önem vermekte.

Büyükelçi Soysal ile birlikte kapanış konuşmasını yapan Dr. Ali Musenna da, Türkiye'nin Yemen'le ilişkilerini geliştirme çabalarını desteklediklerini ifade ettikten sonra özellikle uluslar arası alanda Türkiye'nin Yemen'in istikrarına verdiği desteği dile getirdi. Yemen Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı Dr. Ali Musenna ayrıca Türkiye'yi demokratik ve modern yapısı, İslamiyeti çağdaş bir şekilde yaşaması, gelişmiş sanayisi ile örnek ülke olarak gördüklerini, Türkiye'nin dış politikadaki başarısının da Arap dünyası tarafından büyük bir takdirle takip edildiğini ifade etti.

I. Türkiye-Yemen Forumu, Batılı ülkelerden tarafından yoğun bir ilgi gördü. Foruma dinleyici olarak katılan yabancı ülke diplomatları ve temsilcileriyle ORSAM uzmanları tarafından yapılan görüşmelerde özellikle Avrupalı ülkelerin temsilcileri Türkiye'nin Yemen'in istikrarına verdiği destekten duydukları memnuniyeti dile getirdiler ve Yemen'in istikrara kavuşturulmasında Türkiye'nin oynayabileceği rolün önemine vurgu yaptılar.

Diğer yandan Türkiye-Yemen Forumu'na katılan Yemenli konuklar arasında yer alan akademisyen, sivil toplum liderleri ve medyanın önde gelen isimlerin de iki ülke arasındaki işbirliğine, Yemen'in karşılaşmış olduğu sorunların toplumsal, kültürel ve tarihsel dinamiklerine ve Yemen'deki Osmanlı varlığına değişik açılardan değinmeleri ilgi çekti. Kısa bir süre içerisinde ORSAM tarafından bir kitap olarak basılacak olan Forum'daki konuşmalardan da anlaşılacağı üzere Yemenli konuşmacılar Yemen'deki Türkiye algısının tarihsel olarak farklı olduğunu belirtti ve özellikle Yemen'in askeri, politik ve ekonomik olarak I. Dünya Savaşı sonrası yeniden yapılmasında Osmanlı dönemi bürokratlarından ve askerlerinden yararlanma yoluna gittiğini ifade etti. Yemenli konuşmacıların hemen hemen tümünün, 1960'ların başına kadar Yemen Dışişleri Bakanlığı görevini yürüten eski Osmanlı Valisi Ragıp Beyi Yemen'in modern dış politikasını oluşturan bir lider olarak görmeleri dikkat çekti.

Türkiye Yemen Forumu'na Yemen tarafından verilen resmi desteğin yanı sıra akademisyen ve sivil toplum liderlerinden de önemli bir katılım

oldu. Yemenli katılımcılar arasında Eski Yemen Cumhurbaşkanı Abdurrahman el Iryani'nin yeğeni ve aynı zamanda Arap Kadınlar Birliği Genel Sekreteri görevini yürüten Remzia Abbas Al Eryani, Sana Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Amat Alrauf Hussein Mohammed Al Sharki, Medya Kadın Forumu Başkanı Sayın Rahma Hugaira, Sana Üniversitesi Sanat ve Beseri Bilimler Fakültesi Dekanı Sayın Hamid al Awadhi, Yemen Kamuoyu Araştırma Merkezi Başkanı Sayın Hafez Al Bukari, Thamar Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Amin A. Al Hemiari, St. Andrews Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Khaled Fattah yer almıştır. Aynı şekilde foruma hem sunuş yaparak hem de dinleyici olarak önemli bir katılım olduğu gözlemlendi.

Sonuç olarak Türkiye ve Yemen'den resmi ve sivil düzeyde çok sayıda uzmanın konuşmacı ve dinleyici olarak katıldığı I. Türkiye-Yemen Forumu'nda, Türkiye-Yemen ilişkilerinin tarihsel geri planı, Yemen'in mevcut güvenlik sorunları, tarihi ve kültürel geçmişi, Osmanlı'nın Yemen'deki fiziksel ve toplumsal mirası ve son olarak da Türkiye-Yemen ilişkilerinin toplumsal, ticari ve politik olarak geliştirilmesinin önemi tüm ayrıntıları ile ele alındı ve bu konuda her iki taraf da işbirliğini geliştirmenin önemine açıkça dikkat çekti.

**AÇILIŞ OTURUMU:
"TÜRKİYE-YEMEN İLİŞKİLERİ"**

Açılış Konuşmaları

Dursun Topçu

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkan Vekili

İTO olarak Türkiye ile Yemen arasındaki ilişkileri geliştirme ve işbirliğini arttırmak için üzerimize düşeni layık olduğu bir biçimde yapmaya gayret sarf ettiğimizi ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum. Her iki ülke arasındaki hem ticari hem de karşılıklı yatırım olanakları arttırmak için Yemenli dostlarımızla her konuda karşılıklı ilişkilerimizi daha üst düzeylere taşımak gayretinde olacağız. 2009 yılında Sanat Ticaret Odaları Federasyonu Genel Müdürlüğü ile Sanat Ticaret ve Sanayi Odasının yanı sıra Tarih Ticaret ve Sanayi Odası Genel Müdürlüğü'ne de odamızda staj imkânı sağladık. Benzer konularda her zaman Yemenli dostlarımıza destek olacağımızı ayrıca size belirtmek istiyorum. Osmanlı dönemi eserlerinin Yemenli dostlarımız tarafından orijinallerine uygun restore edildiğini, bunun içinde 11 milyar gibi bir rakamın harcandığını ve bu ortak kültürün de gelecek nesillere aktarmanın sorumluluğunda hareket edildiğini belirtmek istiyorum. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Türkiye'nin dâhil olduğu 20 ülkenin katılımıyla gerçekleşen toplantıda Yemenin Dostları sürecinin başlatılması ve bu süreçte Yemen'in karşılaştığı sorunlara değinilmesi önerisinin getirilmiş olması ve bu içerikte yeni toplantıların devamının öngörülmesi de bizim tarafımızdan memnuniyetle karşılanmıştır. Değerli Yemenli işadamları ve sayın misafirler esas itibariyle Türk işadamları ile Yemenli dostlarımız 70'li yıllardan itibaren hep birlikte olmasa da yakın işbirliği halindeydiler. Söz gelimi Türk işadamları o yıllardan beri çeşitli iş alanlarında başarılı işler yapmışlardır. Bu iste özellikle mütahitlik sektöründe ve ticaret sektöründe kendilerini göstermiştir. Bizler de bugün bu alanlarda iki yönlü ticarete ilişkin yeni fırsatlar oluşturmak ve yeni işbirliği imkânları getirmek için bir aradayız. Bugün burada birlikte olmamız başta tarihi kültürel ve inanç bağları olmak üzere bizi birbirimize yaklaştıran değerleri çok daha anlamlı kılmaktadır. Konuşmamı burada bitirirken Türk reformunun başarıyla gerçekleşmesini ve ülkelerimiz için verimli ve iyi sonuçlar doğurmasını diliyorum. İstanbul Ticaret Odası ve şahsım adına bu konuda gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ediyorum ve saygılarımı sunuyorum.

Hasan Kanbolat

ORSAM Başkanı

Bugün düzenlediğimiz Türkiye-Yemen Forumu ile birlikte tarihte ilk defa dost ve kardeş iki ülke arasındaki ilişkiler kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır. İki ülke arasındaki siyasi ilişkiler güvenlik, tarih, kültür, ekonomi bu forumda tartışılacaktır. ORSAM olarak aslında ilklere adım atıyoruz geçen hafta Ankara'da Türkiye-İrak ilişkileri üzerine 2 günlük uluslararası bir sempozyum düzenledik. Söz konusu konferansta Türkiye-İrak ilişkileri tarihte ilk defa tarihinden kültürüne, kültüründen ekonomisine kadar oldukça geniş bir şekilde ele alındı. Önümüzdeki dönemde Musul ve Bağdat'ta Türkiye-İrak ilişkilerini ele alan ve Ankara'daki toplantının devamı olacak olan 2. uluslararası toplantıyı gerçekleştireceğiz. Bu konferansın ardından Türkiye Yemen arasındaki bu forumun ikincisini de Yemen'de düzenlemek için çalışmalarımızı hızlandıracağımızı ifade etmek isteriz.

Bilindiği üzere Yemen, Arap medeniyetinin doğduğu ve yayıldığı bir jeopolitiğe sahiptir. Arap medeniyeti Yemen'den bugünkü Irak ve Körfez ülkelerine doğru bir yayılma göstermiştir. Yemen batıda Kızıldeniz'i güneyden Hint okyanusu ve Aden körfezine açılan önemiyle oldukça stratejik bir konuma sahiptir. Bu çerçevede Yemen'in dünyanın en önemli suyollarını kontrol eden stratejik bir ülke olduğu görülmektedir. Yemen, komşu Arap ülkelerinden farklı olarak parlamenter sistemini ve demokratik kurumlarını geliştirmeye çalışmaktadır. Kadınlara tanınan seçme ve seçilme hakkı, bağımsız yargı, basın özgürlüğü ve çoğulcu parlamenter sistemiyle Yemen 1990'larda başlatmış olduğu demokratikleşme çabalarını sürdürdüğünü belirtmek gerekir.

Diğer yandan Türkiye-Yemen ilişkileri 1500 yılların basından itibaren gelişme göstermiştir. I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Osmanlı askerlerinin İmam Yahya önderliğinde güney Yemen'in bağımsızlığı için savaşmaları iki ülke halklarının tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. I. Dünya Savaşı sonrası İman Yahya önderliğinde bağımsız bir cumhuriyet olarak ortaya çıkan Kuzey Yemen'de Osmanlı sonrası bölgede kalan askerlerin ve bürokratların

Yemen’de önemli mevkilere getirilmesi iki toplum arasındaki işbirliğinin ne kadar üst düzeyde olduğunu göstermektedir. Günümüzde Yemen’in diyalog yoluyla problemlerini çözme konusunda önemli adımlar attığını takdir etmemiz gerekmektedir. Yemen’deki çatışmaların son bulması için geliştirilen projelerin kısa sürede tüm Arap yarımadasının istikrarına olumlu etki yapması beklenmektedir. Türkiye-Yemen ilişkilerinin gündeme gelmesinin iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde olumlu katkı sağlaması dilekleriyle tüm katılımcı ve dinleyicilere saygılarımı sunarım. Teşekkür ederim.

Büyükelçi Noria Abdulla Al-Hamami

Yemen'in Ankara Büyükelçisi

Sözlerime tüm katılımcılara ve dinleyecilere I. Türkiye-Yemen Forumu'na hoş geldiniz diyerek başlamak isterim. Kendi adıma ve Yemen Devleti adına, Türkiye Cumhuriyeti'ne, Dışişleri Bakanlığına, İTO Başkanlığına ve ORSAM bize bu fırsatı tanıdıkları için ayrıca teşekkür etmek isterim. Türkiye ile Yemen arasındaki ilişkilerde önemli bir adım olan böyle kapsamlı bir konferansı düzenlemek için çok çaba harcadılar ve çok güzel bir şekilde gerçekleştirdiler.

Öncelikle olarak Mavi Marmara saldırısında şehit olan kardeşlerimizin ailelerine ve Türkiye'ye taziyelerimi sunmak istiyorum.

İki ülke arasındaki yardımlaşma ve dostluk Osmanlı'dan bugüne dek sürmektedir. Ben bu konuşmayı Türkiye'de yapmaktan dolayı gurur duyuyorum. Burada gördüğüm misafirperverlik ve önümüzdeki bütün zorlukların çözülmesinde bize sundukları destekten dolayı Türkiye'ye teşekkürlerimi sunuyorum. Türkiye'de çok az vaktim kaldı. Artık bu güzel ülke ve seçkin halktan ayrılıyorum. Buradaki görevimi büyük bir mutlulukla yürüttüm. Türkiye'de görevimi tamamladıktan sonra ve çok güzel hatıralarla ülkeme döneceğimi ifade etmek isterim.

Ayrıca son olarak burada Türk ve Yemenli akademisyenlerin birarada bulunduğu bu seçkin toplantıda bulunmaktan dolayı mutluluk duyuyorum. Bu toplantıya çok sayıda Türk ve Yemenli akademisyenin katıldığını görmekteyim. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarından da katılımcılar vardır. Bu katılım da iki ülke arasındaki ilişkinin ne kadar derin olduğunu göstermektedir. Bu köklü ilişkilerin başlangıcı tarihin derinliklerinde saklıdır. Bunu göz önüne aldığımızda ilişkilerin yedi asır öncesine dayandığını görüyoruz ve Allah'ın izni ile bu ilişkiler daha da ilerleyecek ve pekişecektir. Bu ilişkilerin gelişmesi için çok sağlam adımlar atılacağından ve herkesin çaba gösterdiğinden eminim.

Sayın bayanlar ve baylar, iki ülke arasındaki ilişkiler Osmanlı zamanına,

16. Yüzyıla dayanmaktadır ve 17. Yüzyılda da devam etmiştir. Dolayısıyla şunu söylemek mantıklı olacaktır; iki ülke arasındaki ilişkiler İslam'ın ilk çağlarında başlamıştır. Yemen ülkesinin coğrafi konumu göz önünde bulundurulduğunda Bab el Mandeb'e, Türkiye ise İstanbul boğazına açılmaktadır. Bu da tarihi bir tesadüften ibaret değildir. Bu iki ülke arasındaki müşterek tarihin iki özelliğinin sonucudur. Bunu bir tarihi tesadüf olarak nitelendirmek doğru olmaz; çünkü iki ülke arasındaki ilişkiler belli faktörlere dayanıyor: ortak kültür, tarih ve coğrafya. Bu faktörlerden dolayı iki ülke arasındaki ilişkiler önemli bir düzeye ulaşmıştır. Ümit ederim ki bu iki ülke arasındaki ilişkiler tüm alanlarda gelişir ve Allah'ın izni ile daha üst seviyelere erişir.

Sayın dinleyiciler, bana tanınan bu fırsatı değerlendirerek, Yemen Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki derin ilişkilere değinmek istiyorum. İki tarafın da sadakatle harcamış olduğu çabalar, bu ilişkilerin pekiştirilmesi ve derinleştirilmesi alanında büyük rol oynamıştır. Bu ilişkiler bağlamında, son günlerde Ortak Türk-Yemen Komisyonu Beşinci Toplantısı yapılmıştır. Bu toplantı 9 Haziran 2010 tarihinde yapılmıştır. Ayrıca Ortak Komisyon 7-9 Haziran'da toplandı. Ayrıca iki tarafın dışişleri bakanlığı tarafından, siyasi istişareler 14 Haziran'da Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Ben burada Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine ve halkına bütün alanlarda Yemen'i destekledikleri için teşekkürlerimi bir kez daha sunmak istiyorum. Ancak biz ticaret hacminin artması yönündeki beklentilerimizi de arz etmekteyiz. Biz iki tarafın da beklentileri doğrultusunda, ticaret ve yatırım alanları hacminin önümüzdeki yıllarda ve kısa zamanda genişlemesini beklemekteyiz.

Ayrıca Yemenli öğrencilere verilmekte olan bursların artırılmasından dolayı, Türkiye Hükümeti'ne teşekkürlerimi sunuyorum. Bu da bilimsel konularda iki ülke arasındaki yardımlaşmayı pekiştiren bir başka unsurdur. Türkiye'nin bölgesel ve uluslararası alanda önemi giderek artmaktadır. Biz Türkiye'nin önderlik rolü oynamasından dolayı kıvanç duymaktayız; çünkü Arap ve İslam konularında ve davalarında aktif roller oynadığını düşünürüz. Ben rahatlıkla şundan emin olduğumu söyleyebilirim ki, iki ülkedeki sorumlular, akademik alandaki ilişkilerin daha üst düzeye erişmesi için çaba harcadılar. Özellikle şartlar bu konulara müsait olduğunda, bu konuların toplumlar ve halklar için önem arz ettiğini söylemeliyim. Biz şuna inanıyoruz ki bu gibi çabalar halkların ve milletlerin ilerlemesi için çok uygun bir zemin yaratmaktadır. Özellikle katı tutumlardan ve aşırılıklardan uzak durularak, iyimser ve sağlam bir şekilde bu konuların yürütülmesi önem arz eder.

Bu arada çok özel bir konuya da değinmek istiyorum. O da özel sektör-

dür. Bu konuda iki ülke arasında özel sektör düzeyinde ekonomik ve ticari alanda bilgi alışverişi oldukça önemsenmektedir. Ayrıca Yemen’de üretilmekte olan malların pazarlanması konusunda Türkiye’nin coğrafi konumundan yararlanılabilir. Bu konuda Yemen ürünlerinin pazarlanması için ortak şirketler de kurabiliriz. Yemen ürünlerinin Türkiye’ye getirilip, oradan Avrupa Birliği ülkelerine yeniden ihraç edilmesi sağlanabilir.

Ben burada tekrar bu konuşma fırsatını değerlendirerek Yemen ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki derin ilişkilere değinmek istiyorum. İki ülke arasında Türk ve Yemen İşadamları Konseyi kurulması oldukça önemlidir. 2010 yılının sonlarında kurulması kararlaştırılan bu konseyin ilk toplantısı da 2010 yılında gerçekleştirilecektir. Konseyin kurulması ticaret ve yatırım açısından iki ülke arasındaki ilişkileri derinleştirecektir.

Sayın akademisyenler, medya mensupları ve diğer katılımcılar, şunu dile getirmek istiyorum. Ben metnimin sonunda geldim; ama ana konuya, bu toplantının amacı olan konuya neden değinmediğim akıllara gelen bir soru olmalı. Bu toplantının önemine binaen ben bu konuya konuşmamın sonlarında değinmek istedim. Akademik, kültürel ve medya alanında iki ülke arasındaki ilişkiler artık daha fazla artmaktadır ve ileriye doğru gitmektedir. Bu gelişmeler, bir grup akademisyen veya aydının çabaları sonucunda, Yemen ve Türkiye topraklarına ekilen tohumların ürünleridir. Bu akademisyenler ve aydınlar ki şu anda aramızda bulunmaktalar. Kendi adıma ve Yemen Cumhuriyeti halkı adına, burada hazır bulunan değerli katılımcılara ve tüm Türk aydınlarına ve akademisyenlerine, bu toplantının bu nazik günlerde toplanmasına ilişkin olarak teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Çabalarınızda başarıya ulaşmanızı temenni ediyorum. Türk akademisyenleri ve aydınları arasında bilim konusu çok önem görmüştür ve bu gibi çalışmalar iki ülke arasındaki ilişkilerin seviyesine de olumlu yansımıştır. Bu ilişkilerin gelişmesi sonucunda Türkiye’nin Yemen’de bürolar açmasıyla Yemen’deki kuruluşlara uygun zemin yaratılmıştır; ayrıca Sana Üniversitesi’nde Türk Dili Bölümü açılmıştır.

İstanbul’da bulunan Fatih Üniversitesi’ne, ORSAM’a ve kültür-sanat araştırma merkezlerine ve ilgili tüm müesseselere teşekkürlerimi sunuyorum. Bu çabalar ki buradaki önemli toplantıya hepimizin katılmasını sağlamıştır. Bu da gösteriyor ki her iki taraf akademik, kültürel ve medya alanlarında ilişkilerin geliştirilmesi konusunda üstün bir şekilde isteklidir ve çaba göstermektedir. Bu çabalar sonucunda 2009 yılında Türkçe ve Arapça olarak çok akademik bir kitap yayınlanmıştır. Örneğin bunlardan biri olan “Osmanlı Döneminde Yemen” adlı çalışma iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesinin canlı bir örneğidir. Bu kitabın çıkması konusunda ülkemizdeki kültür merkezi başkanlarının ve Türkiye’deki arşiv başkanlarının çabaları

çok etkili olmuştur. Bu toplantının iki taraf için de güzel bir çaba olarak ortaya çıkmasını ve olumlu sonuçlar vermesini temenni ediyorum. Aradaki zihinsel ve kültürel bağlar sağlam olduğu için bu gelişmeler gerçekleşecektir. Çabalarınızda sizlere kolaylıklar dilerim. Allah'ın selamı üzerinize olsun. Yaşasın Türkiye! Yaşasın Yemen!

Erşad Hürmüzlü

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Başdanışmanı

Sayın başkan, sayın bakan yardımcısı, dost ve kardeş Yemen Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçisi, ORSAM başkanı ve değerli katılımcılar, konuşmama başlamadan önce Sayın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün değerli katılımcılara selamını ve en iyi dileklerini iletmek isterim. Bu güzel çalışmalara çok önem verdiğini ve bu toplantıya katılacak olan herkese içten selam ve sevgilerini iletmemi söylediler.

Bizim literatürümüzde Türkiye'de Yemeni andıran birçok şarkılar, birçok türküler vardır. Kimi hüznü, kimi özlem dolu şarkılardır. Kahve Yemen'den gelir derler ama biz biliyoruz ki Yemen'den birçok şey gelir; kültür gelir, medeniyet gelir, dostluk gelir, kardeşlik gelir, bu bizim için çok önemlidir. Yemen'deki Türk eserleri, Osmanlı tarihine dönük olan eserler hepimizin müşterek malı mirasıdır, bunları son zamanlarda onarıldığını da görmek bizi çok mutlu etmiştir. Ve sanıyorum Yemen Cumhuriyeti'ndeki kardeşlerimizle anlaştığımız bir biçimde bu onarımın açılacağı bir tarihte Sayın Cumhurbaşkanımızla birlikte Yemeni bizzat ziyaret edip orada Cumhurbaşkanımızın açılış yapmasını göreceğiz ve oradaki dostlarımız ve kardeşlerimizle bir arda olacağız. Ülkeler arasındaki ilişkileri her zaman söylemişimdir ki sadece kültürel ve tarihi bağlar üzerine ya da sadece ekonomik bağlar üzerine de kurulmamalıdır, hepsinin bir arada olması gerekmektedir. Her zaman söylediğimiz gibi aramızdaki ilişkiler tarihi ve kültürel esaslara dayanırsa korkarım ki bunlar kitaplarda, seminerlerde, makalelerde kalır. Sadece ekonomi üzerine de kurulu ilişkiler olursa da her zaman alternatifler alır ve her zaman başka beklentiler olur. Ancak hem tarihi- kültürel hem de ekonomik bir arada yürürse o zaman çözülmeyecek bağ ve devamlı ilişkiler olur. Bu arada dış işleri bakanlığımızın üniversitelerin araştırma merkezlerinin, fikir örgütlerinin bu bölgedeki bizim ufuklarımızı yansıtan bu bölgeyi tekrar keşfetmekte, bu gibi ciddi çalışmalar yaparak da araştırmalar 2 ülkenin veya birçok ülkenin insanlarını, entelektüellerini, akademisyenlerini hatta parlamento ve siyasi üyelerini bir araya getirmek gerçek-

ten en uygun ve en kısa yoldur ki ufkumuz daha da genişlesin. Herkes bilir ki biz sınırlarını tanımayan bir fikrin ehvalıyız ve bu şekilden devam etmiş. Sinop'tan Fas'a İstanbul'dan Aden'e, Ankara'dan Katar'a kadar uzanan hatta Malezya'ya, Orta Asya'ya, Balkanlara ve bütün dost ve kardeş dünya ülkelerine uzanan bir ufka sayıp olan insanlarız. Bu bakımdan bu gibi çalışma yapanları hepimiz destekliyoruz devamını diliyoruz ve şuanda beni kulaksız olarak dinleyen arkadaşlarımızı tekrar kulaklıklarını kullanmalarını rica ediyorum ki çünkü dostlarıma kendi lisanlarıyla hitap etmek isterim.

Sayın Bakan Müsteşarı, dost ve kardeş Yemen Cumhuriyeti Büyükelçisi, sayın katılımcılar, az önce Türkçe olarak da size iletmiş olduğum gibi, Sayın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Bey'in selamlarını sunuyorum. Kendisi böyle bir toplantının yapılmış olmasından dolayı mutluluk duymuştur.

Yemen ülkesi tarih, fikir ve düşünce olarak her zaman bizlerin kalbinde mevcut bulunmuştur. Ben Yemen'de de böyle bir toplantı yapıldığını hatırlıyorum. Duvarda asılı toplantı sembolünün üzerinde bu toplantıda hazır olan Arap kardeşlerimize hitaben"ataların ülkesinde torunlara hoşgeldin diyoruz" yazılmıştı. Biz biliyoruz ki Yemen, Arap milliyetçiliğinin, kültür ve tarihin kaynağıdır ve sadece bu bölge için değildir. Bu düşünce bizim içimizde tamamiyle yerleşmiş durumdadır. Dolayısıyla bu gibi toplantıları düzenleyenlere tebriklerimi sunuyorum ve bundan sonra da ister ikili ister toplu başka buluşmalara davet ediyorum. Böyle toplantılar müşterek tarih ve kültürümüze ışık tutacaktır. Katıldığınız için ve bu toplantıda bulunduğunuz için teşekkürlerimi sunuyorum. Allah'ın selamı üzerinize olsun.

BİRİNCİ OTURUM:

**“TÜRK-YEMEN İLİŞKİLERİNİN GEÇMİŞİ
VE GÜNCEL ANLAMI”**

Geçmişten Bugüne Türkiye-Yemen İlişkileri

Yrd. Doç. Dr. Veysel Ayhan

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretim Üyesi

Türkiye Yemen ilişkileri tarihsel, kültürel ve siyasal düzeydeki geri planı oldukça geçmişe dayanır. Toplumsal ve kültürel düzeydeki işbirliği boyutuna bakıldığı vakit milattan önceki döneme kadar geri gidebiliriz. Diğer yandan siyasal ilişki boyutumuzu ise Abbasilerle birlikte başlatılabilir. Söz konusu ilişkiler Memlûklularla sürmüş ve en son olarak da Osmanlılarla birlikte I. Dünya Savası'nın sonuna kadar devam etmiştir.

Yemen gerçekten de stratejik olarak Arap Yarım Adasında oldukça önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Orta Doğu'da siyasal anlamda etki oluşturmak isteyen tüm güçlerin bir anlamda Yemen'le ilgilenildiği görülmektedir. Nitekim Portekizlerin Orta Doğu'ya yayılma girişimlerini engelleyemeyen Memlûkluların Yemen'deki başarısızlığı, Osmanlı'nın bölgeye gelmesiyle değişmeye başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu 1517 yılında Kahire'deki yönetimi kontrol altına aldıktan sonra Yemen toprakları doğrudan Osmanlı imparatorunun parçası haline gelmiştir. Bu noktada Yemen'in askeri yöntemlerle Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmediği, aksine dönemin Yemen valisi Emir İskender Bey'in kendi iradesiyle Osmanlıya bağlılığını bildirdiği ifade edilmektedir.

Dolayısıyla yaklaşık 500 yıl öncesine dayanan bu gelişmeyle birlikte bir kez daha Türkiye-Yemen ilişkilerinde yaşanan gelişmelerin tarihsel geri planı üzerinde durulmasını yarar vardır. Bu bağlamda açıklı türkölere konu olan Türkiye-Yemen ilişkileri Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferiyle başlamıştır. Dönemin en büyük İslam gücü olan Osmanlı İmparatorluğu, Yavuz Sultan

Selim önderliğinde Suriye ve Mısır'a sefer düzenlediğinde, Yemen, Memlûk hükümdarına bağlı Kafkas kökenli Emir İskender Bey tarafından yönetilmekteydi. Emir İskender, Memlûklere karşı isyan eden ve Yemen'de kendi egemenliğini kuran Beni Tahir Devletini yıkan Emir Beresbay'ın isyancılar tarafından öldürülmesinden sonra, onun yerine bölgeye gönderilmiş ve kısa sürede Yemen'de otoriteyi tekrar kurmuştu. Yavuz Sultan Selim, 1517'de Memlûk devletini yıkıp Kahire'nin yönetimini üstlenince Çerkez Beyi Emir İskender de Osmanlı Sultanına biat etmiş ve onun adına camide hutbe okutmuştur. Böylelikle Yemen dolaylı da olsa Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmiştir. Ancak, Emir İskender'in biat etmesi, özellikle Şii kabileler tarafından desteklenmemiş ve kısa sürede İmam Şerafeddin liderliğinde Emire karşı büyük bir isyan başlamıştır. Osmanlı karşıtı başlayan isyanlar sonucunda Şii İmamlar kısa sürede Yemen'in birçok bölgesinde denetimi ele geçirmişlerdir. Bu durum, Mısır Valisi Hadım Süleyman Paşa'nın 1538'de ki Hint seferi ile son bulmuştur. Süleyman Paşa tarafından düzenlenen seferin ardından Yemen'de yeniden Osmanlı etkisi kurulabilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu 1540 yılında Yemen'e beylerbeyi statüsü vermiş ve ilk beylerbeyliğine de Gazze Sancak Beyi Mustafa Paşa tayin edilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu Yemen'deki etkisini güçlendirmeye çalışırken, 1595'de İmam Kasım İmamet iddiası ile Osmanlıya karşı ayaklanmıştır. Zeydi kabilelerin desteğini arkasına alan İmamın, 1635'e kadar süren ayaklanması neticesinde Yemen'deki Osmanlı etkisi bir kez daha sona ermiş ve Yemen Şii İmamların etkisine bırakılmıştır. Diğer yandan Osmanlı'nın Yemen'le ilişkisi kesilmişse de bu topraklar İmparatorluğun bir parçası olarak görülmeye devam edilmiştir. Nitekim 1840'lara doğru İngilizler Aden çevresinde bir kömür deposu yapmak için Osmanlıya İmparatorluğu'ndan izin istemeleri dikkat çekmekte yarar vardır. Bu dönemde Portekizlerin daha sonra da Fransız, İngiliz ve Almanların Yemen'i kendi etki alanlarına almaya çalışması İmparatorluğun Yemen politikasını derinden etkilemiştir. Yemen toprakları üzerindeki mücadeleyi kaygıyla izleyen Osmanlı İmparatorluğu 1849 tarihinde Kıbrıslı Tevfik Paşa komutasında Yemen'e başarılı bir askeri sefer düzenlemiştir. Devam eden Şii isyanları 1872 tarihinde San'a'nın da denetim altına alınmasına kadar sürmüştür. Yemen'deki Şii gruplar 1900'lerin başında bu kez İmam Yahya önderliğinde yeni bir isyan hareketi başlatmaları üzerine başlayan olaylar 1911 yılına kadar sürmüştür. 1911 tarihinde İzzet Paşa ile İmam Yahya arasında yapılan bir antlaşma ile Şii isyanı son bulurken anlaşmanın en önemli özelliği Osmanlı İmparatorluğu İmam Yahya'nın İngiliz işgali altındaki Güney Yemen üzerindeki hak iddiasını desteklemesi ve buna karşı İmam Yahya'nın de Osmanlı yönetimine bağlı kalacağını kabul etmesiydi. Şii milislerle birlikte İngiliz işgaline karşı başlatılan Savaş 1914 yılına kadar sürmüştür. 1914 yılında Osmanlı İmparatorluğu ile İngiltere arasında

imzalanan antlaşma ile Osmanlı İmparatorluğu Güneydeki İngiliz egemenliğini tanımıştı. Fakat I. Dünya Savaş başladığında Osmanlı İmparatorluğu İmam Yahya'ya bağlı güçlerle birlikte bu bölgedeki İngiliz varlığına son vermek için ortak harekâtlar düzenlemiştir. Osmanlı İmparatorluğu 7.Orduyu San'a da kurmuştu. Bu Ordu karargâhı günümüzde Savunma Bakanlığı ve devlet misafirhanesi olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, eski Osmanlı Askeri Karargâhı Genelkurmay Başkanlığı ve Cumhurbaşkanlığının bugün çalışma ofisi olarak kullanılmaktadır. Yemen cephesindeki savaş 1918 yılına kadar sürmüştür. Savaşın ardından İmam Yahya 1921 tarihinde TBMM'ne bir mektup göndererek yeni kurulan Türkiye hükümetine bağlılığını açıklamıştır. Bu bağlılık resmi olarak 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması ile son bulmuştur. Günümüzde Sana'daki Osmanlı şehitliğinin kitabesinin üstünde "İmam Yahya Hazretleri ile birlikte İslam uğrunda (İttihad-i İslam uğrunda) ifşai hayat eden Osmanlı kahraman şühedasıdır" diye yazısı halen durmaktadır. Yemen hükümeti daha sonraları bu bölgede bir Türk şehitliğinin yapılmasına izin vermiş ve toprakları da Türkiye'ye bağışlamıştır.

I. Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı İmparatorluğu Yemen'den çekilmesine karşın, bir kısım subay, bürokrat ve askerler geri dönmemiş ve Yemen'e yerleşmişlerdir. Dr. Gedikli tarafından Yemen'de gerçekleştirilen araştırmalardan anlaşıldığı üzere günümüzde 10 binin üstünde Türk Yemen sınırları içinde yaşamaktadır. San'a'daki Türkerlin sayısının 6 bin civarında olduğu sanılmaktadır. San'a da muhtarının bir Türk olduğu Bir-ül Azep Mahallesi gibi Türk mahalleleri bulunduğu gibi Osmanlı askeri olan dedelerinden Türkçe konuşmayı öğrenen Yemen vatandaşları da bulunmaktadır. 2005 yılında Başbakan Erdoğan'ın Yemen ziyaretinin ardından ilişkilerin gelişmesi üzerine Yemen hükümeti Sana'a da bir Türk okulunun açılmasına izin vermiştir. Mart 2009 tarihinde 550 kişinin öğrenim gördüğü okulu ziyaret eden dönemin TBMM Köksel Toptan'ın ziyareti büyük bir coşkuya yol açmıştı. Bunların yanı sıra Etheoğulları Köyü gibi Türklerin yoğun olarak yaşadığı küçük yerleşim birimleri bulunmaktadır. Yemen'den dönmeyenler arasında yer alan son Osmanlı Yemen Valisi Mahmud Nedim Paşa İmam Yahya döneminde de San'a Valisi olarak görevine sürdürmesi dikkat çekicidir.

Osmanlı sonrası dönemde yeni bir idari, siyasi ve askeri yapı oluşturma sürecinde İmam Yahya, Yemen'de kalan Osmanlı bürokratlarından ve askerlerinden ciddi şekilde yararlanma yoluna gitmiştir. Düzenli ordunun ilk birlikleri eski Osmanlı askerlerinden oluşmaktaydı. İmam Yahya, geride kalan yaklaşık 300 Osmanlı askeri ile modern Yemen ordusunun çekirdeğini oluşturuldu. Askeri yapının dışında Dışişleri danışmanlarını da Osmanlının geride kalan bürokratlarından oluşturmuştu. Bunlardan en önemlisi uzun-

ca bir dönem Yemen Dışişleri Bakanlığı görevini yürüten Muhammed Ragıp Bey gelmektedir. 1960'a kadar İmam yönetimlerine danışmanlık yapan Ragıp Bey aynı zamanda İmam Ahmed'in de kayınpederidir. Dışişleri Bakanı Ragıp Bey'in otomobili günümüzde San'a'daki Askeri Müzenin giriş kısmında sergilenmektedir.

Diğer yandan Yemen'deki Osmanlı mirasına rağmen Türkiye-Yemen ilişkileri 1980'lerin sonlarına kadar bir gelişme göstermemiştir. 20 Aralık 1986 tarihinde Başbakan Turgut Özal'ın Yemen ziyaretinin ardından 1988 tarihinde San'a'da ilk Türkiye Büyükelçiliği açılmıştır. Ancak, iki Yemen'in 1990 yılında birleşmesinden sonra da Türkiye-Yemen ilişkileri düşük yoğunlukta seyretme devam etmiştir. İki taraf arasındaki ilişkiler ilk önce 2005 Temmuzunda Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün İslam Konferansı Örgütü'nün toplantısı çerçevesinde düzenlediği Yemen ziyareti ardından da Yemen Başbakanı Abdulqadir Bajammal Türkiye ziyareti ve Ekim 2005'de Başbakan Erdoğan'ın Yemen ziyaretiyle değişmeye başlamıştır. Karşılıklı heyetler arası ziyaretler 2008 yılının başında en üst seviyeye çıkmıştır. Bu çerçevede Yemen Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih, 25-26 Şubat tarihlerinde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün resmi davetlisi olarak Türkiye'ye üst düzey bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Türkiye ile Yemen arasında cumhurbaşkanları düzeyinde gerçekleşen bu ilk ziyarette, taraflar siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerin yanı sıra, bölgesel ve uluslararası konular üzerine fikir alışverişinde bulunmuşlardır. Cumhurbaşkanı Salih'in ziyareti öncesi ise 7 Eylül 2005 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye-Yemen Karma Komitesi Üçüncü Dönem Toplantısı Protokolü"nü onaylanması işlemi gerçekleştirilmiştir. Protokol kapsamında ticari, kültürel, enerji, sağlık ve turizm gibi birçok alanda ortak çalışmaların yapılması kararlaştırılmıştır. 2009 yılında taraflar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine dönük bir takım karşılıklı ziyaretlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çerçevede Şubat 2009 tarihinde Dışişleri Bakanı Ali Babacan Yemen'e resmi bir ziyaret düzenlemiştir. Babacan ziyaretinden kısa bir süre sonra da TBMM Başkanı Köksal Toptan ve beraberindeki milletvekili heyeti resmi davetli olarak Yemen gitmiştir.

Türkiye-Yemen İlişkileri: Kazanımlar ve İşbirliğiyle Dolu Bir Yürüyüş

Remzia Abbas Al Eryani

**Arap Kadınlar Birliği Genel Sekreteri,
Yemen Kadınlar Birliği Başkanı (Türkçe)**

Sunuşuma Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne, Dışişleri Bakanlığı yetkililerine ve ORSAM'a ve Türk halkına bu nazik davetleri dolayısıyla teşekkürlerimizi sunarak başlamak istiyorum. Bu tür toplantıların Yemen ve Türk halkı arasındaki ilişkileri güçlendireceğine inanıyoruz. Ben bu ilişkilerin kamu ve özel kuruluşlar tarafından desteklenmesinin önemine değinmek istiyorum. İki ülkenin kültürünün birbirine katkıda bulunmuş olması, bu iki ülke arasındaki örf ve adetlerin benzer olması, ortak tarihi ilişkilerin olması, tüm bunlar sadece Türkiye ve Yemen arasında değil, tüm Müslüman devletler arasında böyle bir işbirliğinin olmasını zorunlu kılmaktadır. Nitekim tarih, kültür ve folklor vb alanlarla iç içe geçmiş bir yapının olduğu görülmektedir. iç içe geçmişlik alışılmış örf ve ananelerde olduğu kadar kültür ve sanatta da kendini göstermektedir. İki kültürün birbirine karışmış ve birbiriyle pekişmiş olması İslam kültürünün ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

Örf, adetlerin benzerliği ve ortak tarihin mevcut olması dolayısıyla tarihin yeniden yazılması gerekmektedir. Avrupa halklarının İslam kültür ve medeniyetini yok etmek istediği bir dönemde İslami geleneğe sahip toplumların birbirine yakınlaşması ve yardımlaşması önemlidir. Şimdi Türkiye'de de bir yenilenme hareketini görüyoruz. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) döneminde, Sayın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün çabaları ve Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın başında bulunduğu hükümetin Arap ve İslam dünyasına

ve medeniyetine açılma çabaları çok önemli bir noktadır. Özellikle Filistin konusunda AKP'nin açılımları ve Türkiye Devleti'nin İsrail Devleti'ne karşı tutumu bir anlamda tarihsel olarak Kudüs'ün Yahudileştirilmesi amacının gerçekleştirilmesini engellemektedir.

Tarihin yeniden yazılması gerektiği yönündeki sözlerimden kasıt Osmanlı'nın Yemen'de nasıl bir yönetim kurduğunun anlaşılması için de önemlidir. Osmanlı Dönemi'nde Yemen'in modernleştirilmesi için ciddi çabalar sarf edildiğini bilmekteyiz. Osmanlı'nın Yemen'e ilk girişi olan 1608-1618 tarihlerinde de Yemen'in geliştirilmesi yönünde bazı projeleri hayata geçirmeye çalıştığı görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin Yemen'e girerken amacı, Avrupa'nın askeri girişimlerine karşı bölgedeki mukaddes yerleri, Kızıl Deniz'i ve Arap Okyanusu kıyılarını korumak ve Yemen'de bulunan derebeylik sistemini ve aşiret sistemine dayalı oluşumları ortadan kaldırmaktı. Bunlar için iki defa bu bölgeye girmeye çalışıldılar ve ikincisinde başarılı oldular. Bu da miladi 10. Yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir.

Ayrıca Osmanlı, İslam kültürünü yok olmaktan korumak için buralara gelmiştir. Kimi İslami eserleri İslam Eserleri Müzesi'nde sergileyip, bu eserleri koruyabilmiştir. 1901 yılına kadar valilik görevini yürüten Hasan Ulvi Paşa, 1898 yılında idari ve kültürel alanlarda reform hareketleri başlatmıştı. Ayrıca Türk ve Yemen toplumları arasındaki yakınlaşma konusunda da çaba harcamıştır. Böylece Yemen'e gelip yerleşen pek çok Türk aile orada kalmıştır. Böylece Yemen'de ikamet etmeye başlayan Türk topluluğu ile Yemenliler arasında ortak bir gelenek oluştu. Yemen'e yerleşen aileler, Türk örf, adet ve geleneklerini buraya aktardılar. Türk mutfağını, Türk müziğini ve bunlar gibi pek çok şeyi Yemen'e getirdiler. Yemen mutfağında pek çok çeşit yemek vardır. Bu böyle bilinir; ama pek çoğu aslında Türk mutfağından alınmıştır. Yemen'de geleneksel giyip kuşamların da aslı Osmanlı giyip kuşamından alınmıştır. Ayrıca Yemen aileleri ile beraberce yaşamışlar ve evlenmeler gerçekleşmiştir. Yemen'de atasözü olarak bilinen bir çok sözün de aslında Türk atasözleri olduğu bilinmektedir.

Dolayısıyla Türk-Yemen ilişkilerinin oldukça köklü olduğu görülmektedir. Bu kültürel birikim, iki toplumun birçok alanda birlikte ortaya çıkardığı bir mirastır. İki ülke arasındaki yakınlık sadece bununla kalmayıp mimari konularda dahi benzerlik arz etmektedir. Türk Yemen ilişkileri aradaki diplomatik ilişkilerin olumlu yönde gelişmesi ile birlikte güçlenmeye başlamıştır. Ekonomik ilişkilerde ve ticaret hacminde de artış görülmüştür. Bunların hepsi iki tarafın müşterek menfaatleri göz önünde tutularak gerçekleşmiştir. Bu gibi ilişkilerden kaynaklanan dengeler Ortadoğu'daki dengeleri de olumlu bir şekilde etkilemiştir. Yemen'de pek çok reform meydana gelmiştir. Siyasi istikrar olmadan bu gibi reformlar gerçekleşemez; ancak bu siyasi

istikrar sayesinde ülkede, her alanda, büyük çapta hareket başlamıştır ve istikrarın korunması yönündeki çabalar sürmektedir.

Bu kapsamda Osmanlı hakimiyetindeki dönemi, Yemen'in kalkınma döneminin başlangıcı sayılabilir. Ayrıca parlamento sistemi de Osmanlı döneminden kalma olduğunu belirtmek gerekir. Bu kalkınma döneminde her dört yılda bir seçilen parlamento vardı ve Osmanlı döneminde Yemen, vilayet olarak bu parlamentoda temsil ediyordu. Ayrıca her vilayette yönetim meclisleri de oluşturulmuştu. İstanbul'daki Meclis-i Mebusan'da da Yemenli vekiller bulunmaktaydı. Ayrıca 1902 yılında Sana'da beş adet sanayi okulu açılmıştır ve sanayi alanında fakülte seviyesinde bir de akademi bulunmaktaydı. Ayrıca sanayi alanında faaliyet gösteren fabrikalar açılmıştır. Bu fabrikalardan biri demir-çelik fabrikasıydı. Ayrıca silah ve mühimmat ile yedek parça fabrikası da söz konusu dönemde Yemen'de kurulmuştur. Nitekim Osmanlı döneminde açılan sanayi okullardan ve üniversitelerden, bu fabrikalarda çalışacak olan mühendisler ve yöneticiler mezun oluyordu. Ayrıca yedek parça ve ağır silahlar için ağır sanayi sitesi de kurulmuştu. O zaman üretilmiş olan pek çok silah ve mühimmat hala Yemen'deki savaş müzesinde sergilenmektedir.

Yemen değişik ağır sanayi dallarıyla etrafındaki pek çok ülkeden daha önce tanışmıştır. Taş kömürü vasıtası ile elektrik üretme üniteleri bile kurulmuştur. O zamanlarda bölgesinin en gelişmiş elektrik üretme kuruluşlarıydı bunlar. İmam Yahya liderliğinde birçok ilk ve ortaokul da Osmanlı'nın son dönemlerinde açılmıştır. Birçok ilköğretim kurumunun yanı sıra Yemen'de ayrıca kız okulları da açılmıştır. Sana dışından gelen kızlar için de bir kız yurdu inşa edilmişti.

Maalesef Osmanlı dönemi sonrasında pek çok okul kapandı veya devlete ait tesislere dönüştürüldü. Osmanlı döneminde açılan öksüzler yurduna ayrıca değinmek gerekir. Bu öksüzler yurdunda bilimsel ve dini eğitim verilmekteydi. Öksüzler yurdu faaliyetlerini İmam Yahya dönemine kadar devam etti. Sonra vilayetlerde çok önemli siyasi ve idari kararların alındığı görülmektedir. Yemen Vilayeti'nde Arap Adası Hükümeti kuruldu ve bu hükümet çok önemli kararlar aldı.

Hac zamanında Kabe'nin örtüsü Yemen'de yapıлып bir kabile ile gönderiliyordu. Kabe örtüsünü taşıyan bu kabile şimdi Genel Kurmay binası olan binadan çıkıp Mekke'ye doğru yol alırdı. Tüm bunlar Osmanlı döneminde Yemen'deki gelişmeyi de göstermektedir.

Askeri Müze, Osmanlı zamanında Sana şehrinin en güzel bölgesinde kurulmuştu. Askeri müzenin olduğu bölge yeşil bir alandı ve bölgede akarsular bulunmaktaydı. Osmanlı sonrası dönemde İmam Yahya bu güzel bölgeyi ve

askeri binayı kendi sarayı olarak kullandı. Adına Mutluluk Sarayı” dedi. Bu bölgede hastane ve sağlık ocağı yapılmıştı. Nitekim sözkonusu hastane de hacı adayları muayene edilirdi ve muayene olunmadan hacca gidilmesine izin verilmezdi. Dolayısıyla Osmanlı döneminde Yemen’deki sağlık alanında da önemli bir gelişmenin yaşandığı görülmektedir.

Bunların dışında Yemen’de 18. yüzyıldan beri medya ve basın alanında da büyük bir kalkınmanın yaşandığı görülmektedir. Yemen’de yayınlanan ilk gazete 1872 yılında yayınlandı ve sonrasında birçok gazete yayın hayatına girdi. Bunlar arasında Yemen, Sabah ve Sana gazetesi vardır.

Dolayısıyla Osmanlı döneminde Yemen’de önemli şeylerin yapıldığını belirtmek gerekir. Şimdi de Türk Yemen ilişkilerinden güncel durumuna değinmek gerekir. Esasında resmi düzeyde Türk-Yemen ilişkilerinde çok önemli gelişmelerin yaşandığı ve bu çerçevede de pek çok anlaşmanın imzalandığı görülmektedir. Ticaret alanında, okul kitapları mübadelesinde, ve ekonomik ilişkilerde iki ülke arasında büyük çapta projelerin hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Ancak en önemli gelişmelerin özellikle yatırım ve ticaret alanında yaşandığını belirtmek gerekir.

Yemen’in dış politikasına gelince Yemen’in Arap ve İslam ülkeleriyle dengeli ve ılımlı bir politika izlediğini ifade etmek gerekir. Doğu ve Batı arasındaki ilişkilerde de ılımlı bir dış politika yürütülmektedir. Bu şekilde de Yemen tüm ülkelerin güvenini kazanmıştır. Arap ve Türk ilişkileri de bu ılımlı politikalarından etkilenip gelişme göstermiştir. Yemen, bölgede olan bütün ülkelerin sorunları ile özellikle de Arap Müslümanların sorunları ile ilgilenmiştir. Bunun yanı sıra Avrupa ile de bütünleşme ve yakınlaşma politikası da gütmüştür.

Yemen Türkiye’nin Ortadoğu’ya yönelik politikasını da olumlu karşılamakta ve desteklemektedir. Yemen, Türkiye’nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinin gelişmesine olumlu bakmaktadır. Görüldüğü kadarıyla Türkiye hükümeti ekonomik gelişme ve kalkınma yönünde büyük adımlar atmıştır. Bunların hepsi Türk halkının menfaatine olan gelişmelerdir. Türk Hükümeti şeffaf bir politika izliyor ve halka açık bir diplomasi yürütmektedir. Eğitim başta olmak üzere pek çok konuda cesur adımlar atılmaktadır. Tüm bunlar Türkiye’nin uyguladığı gelişme stratejine doğrudan olumlu etki yapmaktadır. Böylece Türk yatırımcılar Türkiye içinde ve dışında faaliyetlerini artırma şansı elde etmişlerdir. Nitekim bu politikaları hayata geçiren AKP’nin halk içinde desteğini artırdığına tanık olmaktadır.

Son olarak Türkiye’nin “Özgürlükler Gemisi”ni Gazze’ye göndermesi ve gemide bu kadar Müslüman ve Türk kanının akıtılması olayına değinmek istiyorum. Son olaylar ve saldırı, İsrail’in ne denli şovenist bir ülke olduğunu

bir kez daha dünya kamuoyuna göstermiştir. Üzülerek belirtmek isterim ki bunun sonucunda da onlarca şehit ve yaralı verilmiştir. Bu şekilde Arap ve Türk kanı birbirine karışmıştır. Temennimiz Arap ve Türk uygarlığının yeniden ortak bir medeniyet havzası içinde birleşmesidir.

Bu konferans vesilesiyle Yemen konuları ile ilgilenen bütün ülkelere ve Türkiye'ye teşekkürlerimi sunuyorum. Allah'ın selamı üzerinize olsun.

Turkey-Yemen Relations: A Process Engaged with Acquirements and Cooperation

Remzia Abbas Al Eryani

**General Secretary of Arab Women Union,
Chairman of the Yemeni Women Union (English)**

I would like to thank the Turkish government and people for this kind invitation to attend this important forum, which strengthens love and brotherhood between Yemeni and Turkish people and their government and civil institutions. This forum also seeks to exchange cultures between the two nations, to blend the two civilizations and to emphasize the commonalities in the Islamic culture and the similarity of customs and traditions. Shared historical relationship is not just between Yemen and Turkey, but also between all the Arab and Islamic nations. This shared relationship has been showed in history, culture, religion, folklore and traditional customs, even in art and music. We need to re-read the history of the Ottoman Empire which defended the Islamic World against the vicious attacks by the European nations, which were trying to obliterate its Islamic identity especially after the fall of Andalusia.

History now returns to the date of collaboration between the Arab and Islamic nations. Through an era of history, what happened in some Islamic and Arab countries of setbacks and serious events has caused many channels of communication to close and various bridges of civilization to break. Renewal has then started in the era of Justice and Development Party (AKP), headed by Mr. Abdullah Gul, and Turkish Prime Minister Rajab

Tayyip Erdogan. This era then leads Turkey to open up to the Arab and Muslim world through its most important case, Palestine, and to be in the front line with Israel and challenge its policies.

The first entry of the Ottomans to Yemen was led by the commander Jafar Pasha in 1608 – 1616. He has tried to establish the foundations of the Ottoman power in Yemen, but he failed in his first attempt. One of the most important advantages of the Ottoman rule in Yemen was defending the holy places against the European invasion. This rule tried to protect the shores of the Red Sea and the Arabian Sea and to remove the feudal tribal partition in Yemen. It also protected the Red Sea islands from the Portuguese in the early 10th century of the Hegira and the Islamic heritage from extinction and loss through collecting all the assets and putting them at the Museum of the Ottoman Empire collections, in Turkey.

Otherwise, the governor Hussein Hilmi Pasha made important reforms in the administrative, economic and cultural fields in Yemen, 1898 – 1901. He also sought to strengthen the social ties between the two societies of Turkey and Yemen. Intermingling of families and survival of many Turkish families in Yemen are examples of such social relationships. Marriage between the Turkish and Yemeni families has lead many Turkish families to melt in the Yemeni society and to acquire its customs and traditions. Customs and traditions of the two societies have mated to reach a level of exchanging culture of food and clothing. Many meals have been classified as Yemeni traditional ones though their Turkish origins. There are also some Yemeni clothes which were acquired from coexistence and intermarriage with the Turkish families. Also some Yemeni vocabulary have a Turkish origin and vice versa.

So Yemeni - Turkish relations are deep-reaching, interconnected and have moral self-nostalgia. Only people who carefully read the history and review the cultural heritage of Yemen will realize its strong relationship with the Turkish heritage and also the similarities shown in the two societies regarding to the Islamic architecture.

Yemeni - Turkish relations developed a positive trajectory for the political, diplomatic and economic fields, exchange ratio and trade balance between the two countries. Cooperation between the two countries was based on the exchanged regional and international interests to achieve the balance of powers in the Middle East region.

Islamic caliphate had great achievements which cannot be done except in periods of stability and calm. Yemen has also witnessed a comprehensive development in all areas since the Ottoman period, which is considered the

beginning of renaissance in Yemen.

There was a parliament elected every four years to represent Yemen as well as other boards for each governorate, called Administration Boards. Yemen also had representatives in the Supreme Envoys Council in Istanbul.

There were five industrial schools in Sana'a as well as the College of Industrial Studies, which is now the Military Museum, established in 1902. There were also several factories, including: 1 - Factory of iron and steel. 2 – Factory of arms and ammunition. 3 – Factory of spare parts, these schools and universities had trained technicians and engineers of factories. 4 - Complex of heavy industries in Sana'a, where it produces guns, spare parts, various weapons, iron and steel. It was based in Bab Al-Yemen; a lot of equipments are still in the military museum.

Various heavy industries were known in Yemen before being known in many Western countries. Yemen also invented some machines that generate electricity by coal as dynamo.

There are also many elementary, middle, and high schools as well as various Administrative, industrial and legitimacy colleges as High Teachers College.

Several schools for girls were built and one of the largest ones was changed to the Ministry of Knowledge during the reign of Imam Yehya and later it was changed to the Ministry of Education. Currently it has become the Higher Institute for Fighting Corruption. Also, a boarding school was established for girls where girls from out of Sana'a attended to learn sciences and life skills. But these schools were closed after the Othman's left Yemen and they were changed to governmental institutes.

An orphanage was established and children were taught natural and religious sciences. Imam Yehya continued to support it and did not close it.

A headquarters for governing the Arabian Peninsula was established in Yemen where many important decisions were taken. It was where ((Al-Mohammal al- Shereef)) would leave to Mecca to dress Alka'aba. A huge celebration was held and the head of Hajj mission would leave with his delegation from the gates of this building which now hosts the Leadership College.

The National Museum now used to be the Military Hospital during the Othman's reign. It was built in the most beautiful area in Sana'a. It had a running fountain in it and it was filled with flowers and fruit trees. It was indeed an artistic masterpiece. When Imam Yehya saw the building he changed it to the Palace of Happiness and made it his residence.

The Civil Hospital is now the Communication Town and the Health Science School was near Dar Al-Basha'r.

Otham's also established hospital in Kamaran Island to examine the pilgrimages to make sure of their health and they did not allow any pilgrim whether they came from Africa or Asia to enter the country unless they were examined there.

Yemen experienced a great boom in publishing during that time. Many magazines and newspapers were published and the first newspaper was published in 1872 and it was called Yemen Newspaper. Other news papers were published as well such as Alsabab and Sana'a. Even though the people of Egypt take pride of the Alahram News paper and that it was first published in 1878 and that it is the oldest in the Arab World, in reality Yemen was the pioneer.

Trains and railway were one of the important projects which achieved by Al-Sultan Abul Hameed the Second. His aims was to connect the Othman Empire with each other and he took interested in Al-Hegaz and Al-Yemen route. This railway reached to Zabeed, Al-Hodieda in 1911 and they held a large celebration to inaugurate it. Many officials attended this celebration, but this railway did not reached Sana'a although they had already built a station in Al-Saelah in Sana'a. This railway reached Al-Hgelah District which is located west of Mankha. Unfortunately, work in the railway was stopped because of the outbreak of World War I which aimed to destroy the huge project for Othman Empire including Yemen.

Yemeni Turkish relationship has been progressively developing in the field of academic exchange, scholarships, and economic activities.

Turkey has an important role to play in the Arab and Islamic issues and has an international impact. It pursues a moderate and a balanced approach in dealing with global challenges. The European Union considers Turkey as a moderate Islamic State that is accepted widely in the world.

The Turkish government has focused on human development and increasing individual income. It was able to reduce unemployment, and prosper economically and industrially. It fought corruption, encouraged transparency and concentrated on health, education. The government of Turkey succeeded in solving a lot of domestic issues and its openness to the world assisted it in the implementation of its own strategies.

Türk-Yemen İlişkilerinin Sosyal ve Kültürel Boyutu / Osmanlı Mimarisi

Prof. Dr. Amat Alrauf Hussein Mohammed Al Sharki
Sana Üniversitesi Öğretim Üyesi

I am going to make my presentation in English. I could have spoken in Arabic and have it shown in English but for the translation it is easy from English to Turkish. I will need you to look at the pictures because so many of these pictures are being shown for the first time. I am the head of foundation; it is called Cultural Development Program Foundation. So that is the name of the foundation. It is an NGO, a non-profit organization. We are a part of the civil society. We are interested in the cultural of the development itself. We are in our way to create a museum. We do have several other programs that we are doing in that foundation.

But we don't have time to talk about it with you but I will talk to you about one segment of the story of the museum, because it matters with the relationship between Yemen and Turkey of today and the Ottoman Sultanate of yesterday.

Then the project that we are talking about here is 'Yemen contemporary history museum', and we are talking about the building that you see in the left side, now that we own as a foundation. It is related with Mr. Muhammed Galip story because this is a very important thing. Why I'm taking my "beyt", "beyt" means house of Mr. Mohammed Galip, to be the history, this is going to be shown. The museum is including a lot of audio visual documents. Things that we still have possibilities to pick whole on. So we have a big huge collection. This has happened because we did three expositions in Yemen on this issue. One in 'Sanah', the second one in 'Mukalla

el Hadram'un" and then the third one is in 'Aden.' We did this to show that the identity of Yemenis needs a lot work; there are a lot of documents in the recent contemporary history that are not written, not documented and waited. The goal of this museum is to let our youth understand how rich our history is and how important. We start our contemporary museum by 1948. And 1948, to explain it, we have to go a little bit in the past and we continue from then until always, inşallah, because the museum will be open for all coming historical changes that is taking place in the country.

As you see the beyt (house) is one of the finest and we keep the building of the Tahrir square.

Tahrir square is in the centre of the city and it is used to be known in Ottoman Sultanate time, as Bi-el azem. Some people of the resident still call it Biel azem. This building probably built during the first period of Ottoman occupation, -forget the misspelling; it is mistake sorry I mean the presence- at the end of the nineteenth century. Yemenis prefer the word 'presence' in English and in Arabic; so 'vucud el-Ottoman,' not 'ihtilal el-Ottoman.'

In the Yemen Contemporary history museum building you see that this building was built in a period, during Sana'a. And there were sudden changes. It is a sort of continuity because the Yemeni's are so proud of their own style and so the change that has been presented by the Turk are also significant but just a little in the function of the building more than in the style and the look of the building. That is when Sanaa was transferring itself to modernize itself in the modern time; the change appeared and that Turk style has showed the strongest time than ever. Even though there were other buildings that were built in that period of time and before actually. But it had a different style that still kept with the Yemeni spirit.

The material that was used is still the same. That remains the same material, it is not really changed. However the arrangement of the interior space is with a field.

They made a bigger space and a capacity to use it for the lecture rooms, for saloons, for other functions than what it used to be. Now who is Mohammed Ali? Why are we talking about Mohammed Ali?

I don't know if you see the picture. I am calling it 'Gaghi Mohammed Ragip', a Yemeni of Turkey. Do you have Yemenis of Turkey or Turkish of Yemen? There's a Yemeni of Turkey to me. And you will see that with the development it's happening.

He was born in İstanbul. So he is a Turk. We don't know exactly when he was born, we say eighteen hundred something; I have no idea when and where he died in 1958.

But when was he born exactly? I still need to find out. Several dates were given. We need to certify it.

He graduated from France so he speaks French and worked as a member of Ottoman Embassy in Vienna. So, he is a Turk-Ottomani. So there's no doubt about that.

He also worked at several places as 'khaimakam' (a representative of the Ottomani Sultanate in English) in Tripoli of Syria, in Mecca of Saudi today but it wasn't Saudi then.

After the victory of Imams, he went back to İstanbul. A Turk, his time was finished,

The relation between the two countries changed. The fight which erupted, from time to time was the victory of Yahya.

Yahya invaded, 'entered' Sana'a and took officially officials, left including Mohammed Ragip Bey.

Muhammed Ragip Bey arrived to İstanbul.

Turkey that is republic; sultanate that is not anymore there, it is gone.

Things have changed; these people, nobody wants them; nobody wants to talk to them.

But out of some loyalty for a citizen, he was given a post in the post office as a small employee. You would imagine his feeling. And you would understand, why immediately, he wrote to his ex-enemy Imam Yahya, asking him for pulling an asylum.

That is some of his pictures when he was Turk: When he was a Muhtar and then that's Kadi Mohammed Ragm.

Let me introduce 'Kadi', he is not Bey anymore. He is Kadi, and Kadi is not necessarily a judge, it's a rank. A rank and a function sometimes; sometimes it's a class. So he was given this title, later a place Bey and become in Yemen as Kadi Mohammed Ragm Bey sometimes; but he is the Kadi. Now the Kadi was given the transportation that is very global. You see his beautiful horse and here he is with different kinds of address. Kadi Mohammed Ragm was not only given asylum. As soon as he arrived, given back the same house that he was living and he was appointed a sort of Minister of Foreign Affairs; from an enemy to sort of Foreign Minister. So we are talking about a person that is not anymore playing a role of Turk point of view but from a Yemeni point of view, using his knowledge and background and international relation for this new State of Yemen.

That is why I'm calling him Yemeni of Turkey.

And he also signed several treaties that are very important and vital in the history of human. As you see, treaty with the Soviets of friendship of course, in 1928; Netherlands in 1933; the UK in 1954 and with Ethiopia in 1955. And I go on and on... There are a lot of them. Even draft of his writings for the kind of treaties. We have now copies from his youngest sister that's still alive.

He speaks Arabic, Turkish and French.

And he had a special musical hobby. He plays the lute.

In a period of time when Yahya and a little bit, El Imam Ahmad prevented the playing of music in Yemen because it was not something that Islam accepted for the very strict and conservative kind of school of Islam.

Some pictures of him and that house... That's very historically important to take the house as a part of that history of contemporary Yemen.

One French and German Embassy picture...

And that is a picture of him with his daughter and grandchildren. Now, the daughter was married to one of the Hamdedi Prince. And so, he became a sort of royalty, Royal; even though he supported the groups of revolution against the royal system.

Why Ragip and the Museum? The beginning of it starts with the resident of the Ottoman representative in Sanaa until 1926. Now, was it built by the Ottomans or built by some Yemenis? We are not sure yet. This is also something that there is a lot of claiming. But we don't have yet answers, we still research. Imam Yahya lived in the building. And that's another thing that we don't have any Picture of Imam Yahya. So we don't have a visual picture of Imam Yahya in the house. But we knew that he stayed there the seven months of the absentees of Mohammed Ragip. So he lived in the house for seven months, it was the first place he lived in Sana'a And then after that he moved to a building that is now a national museum of Yemen and Sana'a. Then the building was given back to Mohammed Ragip when he came back.

Why is he too important to the history and to a museum like this?

He played a role in the neutrality of Yemen in the World War 2. And we do have the documents to prove that. He also had a special role in supporting the Constitutional movement which is the one that was against the Imamath and Islamic movements.

And actually, you could see the stamp in the left that is where the period of time that was confusing all the Islamic government. And there's a trinity in it: Hokuma, Islamia and this name, we find no other document

except this stamp to prove that it was end of discussion. After that it was changed. This is the first stamp that was done for Yemen after his left and re-enter in Yemen. And the International Post Federation with the help of Mohammed Ragp is in cooperation with the German. I end up only by this stamp; because we do have a lot of these collections just to raise your appetite. Because it is only, it was supposed to be my presentation.

And thank you for your listening.

Türk-Yemen İlişkilerinin Sosyal ve Kültürel Boyutu / Osmanlı Mimarisi

Prof. Dr. Nusret Çam

Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi

Pek kıymetli büyükelçiler, müsteşarlar, Yemenli ve Türk dostlar, değerli akademisyenler ve gazeteciler,

Ben bugünkü bu güzel oturulardan sonra Türk-Yemen ilişkilerinin temelini teşkil eden sevgi üzerine konuşmak istiyorum. Bizim, Yemen ile Türkiye'nin bu şekilde güzel ilişkilerini tesis eden, buna sebep olan sevgi faktörünün milletler arasındaki ilişkilerdeki rolünü ifade edeceğim ve daha sonra Yemen'deki bazı eserlerin buradaki rolünü belirtmek isteyeceğim. 2008 yılının Şubat ayında bir heyetle beraber Yemen'e gittik ve orada bulunan Türk eserlerini inceleme fırsatı bulduk. Oradaki Yemenli kardeşlerimizle birlikte çok güzel günler geçirdik. Bu misafirperverliklerinden dolayı kendilerine ve buradaki dostlarıma çok teşekkür etmek istiyorum. Efendim, bilhassa Ramziye Abbas El Eryani hanımefendinin, oradaki Türk eserlerinin ne kadar güzel ve önemli olduğunu belirttiğini hepimiz duyduk. Bilhassa, Masla'dan bahsetti, Masla büyük bir sanayi fabrikası ve her türlü aletin edavatın halkın da, devletin de, askerin de ihtiyacı olan bütün her şeyin yapıldığı bir yer orası. Ve oradaki bu büyük bina kadar Türkiye'de sadece Selimiye kışlası var. Ondan daha büyük bir binanın ben bir çırpıda yapıldığını ben görmedim. Dolayısıyla, bunlar daha unutulmamış bir şekilde ve Türklerin oradaki hizmetlerinde, hocamız hanımefendi de bahsetti, ben Türk-Yemen ilişkilerinde ve daha doğrusu uluslar arası ilişkilerde esas olması gereken nedir, hangi prensiptir, ben bu konuya temas etmek istiyorum.

rum. Yeni çıkan kitabım: Aşk Dili, kitabımda bu perspektifi kazanmamdaki rolü büyük oldu. Dolayısıyla benim konum, milletlerarası münasebetlerde ve medeniyetlerde sevginin rolü ve bununla ilgili olarak Osmanlı'nın Yemen'deki mirası. Efendim, sevgi her şeyin kaynağıdır. Yani, sadece gençlerin ilgi alanı olmaması gerekir sevgi ve bütün herkesin ortak malı ve bütün ilişkilerde olması gerekir. Dolayısıyla, bunun milletlerarası ilişkilerde de ticari ilişkilerde de olması, bunun böyle olması icap eder. Bir medeniyeti tarif etmek gerekirse üç önemli husustan bahsedilmesi gerekir: bilgi ve teknoloji, sevgi artı estetik. Bu üçü olduğu zaman medeni bir toplum olur. Bu üçünden biri eksik olursa, hele hele sevgi ve estetik olmaz ise, o toplumun medeni olması düşünülemez. Ve bireysel bazda da, ticari bazda da, sosyal bazda da, devletlerarası ilişkilerde de bunlardan bir tanesi eksik olursa medeniyet olmaz. Efendim, dünyanın bugün en önemli problemi siyasi değildir, ekonomik değildir, teknoloji de değildir, fakat sevgi noksanlığı ve estetik kalitesinin düşük olmasıdır. Bu iki husus olmadığı için veya eksik olduğu için dünyada büyük krizler meydana geliyor. Ekonomik krizlerin altında yatan sebep de sevgisizliktir, siyasi krizlerin altında yatan sebep de sevgisizliktir. Dolayısıyla, bizim dünyamızın ciddi bir şekilde sevgisizlik problemi var. Eğer biz sevgiden yoksun kalırsak, bilgi ve teknoloji kötüye kullanılabilir. Bilginiz olabilir, teknolojiniz de olabilir, ancak sevgi kavramı yoksa bu bir şey anlam ifade etmez. İşte bunun pek çok örneklerini görebiliriz. Eğer sevgi ve estetik olmazsa bu ilişkiler çok kaba ve faydasız olabilir ve sevimli, cazip olmaz. Baker'ın da söylediği gibi "knowledge is power", yani "bilgi kuvvettir" sözünü irdelemek gerekir. Elbette bilgi kuvvettir, ancak sevgisiz bir bilgi ne işe yarar? Biz bilgiyi kutsamak adına acaba sevgiyi feda mı ediyoruz? Sevgi ve estetik de güç değil midir? Yani, sadece bilgi mi güçtür, sevgi ve estetik güç değil midir? Bu konulara bilhassa dikkat etmek gerekir, hem zihnen bireysel ilişkilerde, hem de milletlerarası ilişkilerde. Bütün dünyadaki medeniyetleri incelediğimiz zaman şunu görüyoruz: efendim, bütün milletler parlak beyinlere, büyük yüreklere ve maharetli ellere muhtaçtır. Bunlar sayesinde olmuştur, sadece büyük beyinler değil, sadece seven kalpler değil aynı zamanda elde hüner de olması gerekir. Bunun için, bunların birlikte olması gerekir. Bu, Türkiye için de böyle, dünya için de böyledir ve seven yürekler, mahir eller...işte burada bunları görüyoruz. Ve bu, Selçuklulardan Timurlulara kadar, Yemenden Osmanlılara kadar böyledir. Ve bunu dünyanın batı yarımküresinde görüyoruz, ama doğu yarımküresinde değil. Eski Roma'da da böyleydi ve diğer büyük uygarlıklarda da bu böyledir. Ancak, buna rağmen, bu sevgi dozunun her medeniyette yüksek olduğunu söyleyemiyoruz. Teknoloji var, bilgi var ama bazen sevgi eksik oluyor. Şimdi, bizim Osmanlı'dan ve Türk kültüründen örnek verecek olursak, Türkler asker bir millet olarak bilinir ve savaşçı bir millet olarak takdim

edilir, biz kendimizi böyle takdim ederiz. Halbuki bizim başka bir dünyamız da var ancak biz bunu çocuklarımızdan, gençlerimizden uzak tutarız. İnce duygulu, zarif insanlarımız var bizim. Bu, Uygurlardan bir fotoğrafıdır ve çok severim bunu ben. 8. ya da 9. yüzyılda bir Türk beyini gül koklayan yapan bir resmini gösterir, yani gül koklayan bir padişah, sultan, bey... Düşünebiliyor musunuz; kılıçla, okla, kalkanla, mızrakla tasvir edilmemiş. 1453'e gelelim, aradan kaç yüzyıl geçmiş ve yine gül koklayan bir Fatih görmekteyiz. Yani, biz Fatih'i İstanbul'un fatihi ve savaşçı bir asker olarak biliriz ama burada böyle bir dünyası var. Çok iyi bir şairdir, 4-5 lisan bilen bir padişaktır ve İstanbul'u aldığı anda sadece tophaneler, kışlalar yapmadı, aynı zamanda gül bahçeleri yaptı. Gülhane'yi yaptı ve Fatih orayı gül bahçesine çevirdiği için adı Gülhane'dir. Yani, bir estetik duygusu ve kalbi var, devlet adamlarımızın ve diplomatlarımızın da böyle olması gerekir. Zaten de böyleyiz Allaha şükür. Ve Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarken okullarda müzik eğitimi de koyuyor, resim eğitimi zorunlu koyuyor, bizim okullarda hala mecburi ama yeterli değil. Çünkü bilginin yanında, teknolojinin yanında bunu iyi kullanan bir kalbin olması gerekirdi ve bu bizde hala devam ediyor. Efendim, Japon filozofu Masuni Toyutoma üç tür sevgiden bahsediyor. Birincisi, çünkü.. ile başlayan sevgi, ikincisi şayet..ile başlayan sevgi, üçüncüsü de rağmen..ile başlayan sevgi. Herşeye rağmen sevgi asıl sevgidir, dolayısıyla milletler arası ilişkilerde de, devletlerarası ilişkilerde de, beşeri ilişkilerde de üçüncüsü bize lazımdır. Biz Yemen ile her şeye rağmen dost olacağız, biz, Yemen eğer şunu verirse biz de bunu vereceğiz. Biz Yemen'i seviyoruz çünkü onlar bizde şunu görüyorlar, kahveyi görüyorlar bizde, kahveyi sever gibi seveceğiz biz de. Onlar bizi İstanbul'un temiz havasını tenefüs ettirdiğimiz için sevmeyecekler, etmeseler bile Yemen halkı bizi sevmeye devam edecekler ki zaten seviyorlar. Bu ilişki, doğu ülkelerinde daha fazla ama materyalist ülkelerde biz bunu göremiyoruz, illa kapacağım, alacağım, bu benim hakkımdır anlayışı var. Ben politik konuşmuyorum, konuşamıyorum kusura bakmayın, dolayısıyla dünyanın sıkıntısı bu. Sadece bu böyle değil, bunun böyle olmadığını daha çok görmek mümkündür. Eğer biz böyle bir şeyden bahsederseniz, acaba şöyle bir soru sorabilir miyiz efendim: Bu gibi istenmeyen durumların sorumlusu politikamız mı yani? ya da bu sadece menfaatlara değil, para hırsı mı ya da biz acaba sevgiyi ihmal mi ediyoruz? Dolayısıyla, bireysel baz da anlamaya gelirse, milletler, aileler, çocuklarını, gençlerini estetik kalitesi ve sevgi kalitesi, yani "emotion quality" si yüksek olan bireyler yetiştirmek zorundadır. Bu gençler büyür ve ileride devlet adamı olursa, o zaman milletler arası ilişkiler daha güzel olur. Çünkü etrafımıza baktığımız zaman kırıcı ve olumsuz insanların bazı özelliklerini görürüz. Nedir bu özellikler? Bunlar, hurafeye inanan insanlar, korkuyu, nefreti ve şiddeti yücelten insanlar, kaba davranışlı insanlar, sanatı ve

sanat hayatını ihmal eden insanlar olduğunu görüyoruz ve başkalarını dışlayan insanlar olduğunu görüyoruz ve özellikle de kadınları hor gören bir zihniyete sahip olduklarını görüyoruz. Öyleyse, böyle insanlar yetiştirmememiz icap ediyor. Bizim sorunumuz bu. Gençlerimizin ve ileride devlet adamı olacak olan insanların bu tarz değil, kibar, beyefendi ve seven ve estetik duygusu kuvvetli olan insanların yetişmesi. Eğitimimizi biz buna göre düzenlemeliyiz. Bu bütün dünyanın sorunu, Türkiye'nin de sorunu, ama buna yaklaşan bazı ülkeler var. Efendim, geçen senelerde çok acı bir tecrübe yaşadı dünya. 52m. yüksekliğindeki dev Buda heykeli bazı gruplar tarafından ideolojileri adına roketlerle tahrip edildi. Niçin tahrip edildi? Çünkü böyle bir zihniyet yapısı var. Böyle bir zihniyet yapısını gidermek için muhakkak resim, müzik ve sanat eğitimi şart, kalp eğitimi şart. Biraz konuyu uzatıyorum, kusura bakmayın ama çok önemli; bizim Doğu dünyasında akıl, saf akıl değildir, biz de akıl akl-ı selimdir. Biz de zevk sadece zevk değildir, zevk-i selimdir. Kalp sadece kalp değildir, kalb-i selimdir. Yumuşak, ermiş bir kalptir, bu Doğu kültüründe böyledir. O bakımdan barışı biz öyle elde ederiz. İyi yetişmiş bir insanın yer görme özelliği de vardır, burada seyahat olduğunu görürüz. Efendim, Kuran-ı Kerim'de, Yemenli dostlarım benden çok daha iyi bilir, tam on iki yerinde siz gezin dolaşın da, sizden öncekilerin hali ne olmuş görünüz diyor. Bizim doğu insanımızda bu eksik, biz doğu insanı olarak gezmeyi sevmiyoruz. Japonları görüyoruz, Batı insanını görüyoruz ama Doğu insanı gezmesini sevmiyor. Sadece iş için geziyor, kültürel amaçlı gezmek değil. Demek ki, medeni bir insanın vasfı gezmektir, Kuran-ı Kerim 1400 sene önce bunu bu şekilde ifade ediyor. Dolayısıyla gezin diyor, bizim için asla vazgeçemeyeceğimiz bir husus. Gezmeyi çocuklarımıza, gençlerimize algılatmamız gerekiyor yarının medeni insanını yetiştirmek için. Bilgi, çalışma, estetik ve sevgi... Bu benim için çekilmiş fotoğraftır, ben hep ilk derslerimde öğrencilerime bunları gösteririm. İşte ideal bir gençlik budur. Seven, çalışan, bilen, seyahat eden ve estetik duygusuna sahip. Bunun böyle olduğunu gösteren deliller var bize. Ben, Yemen'de kaldığım süre içerisinde bilhassa Masla'dan etkilendim ve orada yapılanlardan etkilendim ve hakikaten muhteşem eserler gördüm ve onların tamir edilmesi için de ben rapor yazdım, başkanı bendim 2008 yılında. Şimdi dostlarımızdan oraların tamir edildiğini duymak beni çok onurlandırdı. İnşallah, yarın görmek de nasip olur. Abdülhamid'in yaptırdığı eserlerde var Masla'da, bu döküm için yapılması gereken bir şey. 1890'larda ve 1900'lerin başlarında Yemen elektrik üretmiş. Acaba Türkiye'de İstanbul haricinde, belki Selanik vardı bilmiyorum, 1900'lerin başında hangi şehirde elektrik üretiliyordu? Ama o zaman Yemen'de vardı, bu yüzden Yemen'i çok önemsiyor insanlarımız. Ve oradaki usta bize, eğer bize mazot koyarsak bunu çalıştırabiliriz dedi. Ve bu bina, belki bir tek Selimiye kışlası vardır, şu an

ordu binasıdır ve başka bina yoktur. Ayrıca da Abdülhamid'in yaptırdığı binaların başka bir benzeri yoktur. (slayt gösterisi yapılıyor). Teşekkür ediyorum, esenlikler diliyorum, sağolun.

Soru: Efendim önce değerli hocamıza sevgiyi işlediği için burada çok teşekkür ediyorum. Gerçekten bütün dünyanın buna ihtiyacı var. Hemen konuya gireceğim. Önce sevgiden başladım aslında, hem gazeteci Şenay hanıma hem de Rahma hanıma bazı kısa ve öz sorularım olacak. Sevgi, acaba belli bir ideolojinin, size göre belli bir kutsal değerın hüküm sürdüğü, katı uygulandığı bir yerde sevgi ne derece geçerli olur? Demokrasinin tam olarak işlenmediği bir ülkede veya öyle yönetim şekillerinin halk iradesine dayanmayan yerlerde sevgi gelişebilir mi, seyahat gelişebilir mi, turizm gelişebilir mi? Kısa olarak. Rahma hanıma da güzel güzel anlattı, çok teşekkür ediyorum. Biz Yemen'i gerçekten Türk toplumu olarak, ben bireysel olarak söylüyorum ama çoğumuz onu hissediyor zannediyorum, Yemen'i çok seviyoruz. Yemen bizim için gizem. Ama, Arap toplumu, İslam aleminde Yemen'in şöyle bir önemi de var, bu benim şahsi düşüncem; demokrasi ve halk oradan hareket etti düşüncemiz var, acaba bu doğru mu? Yemen'de hem geleneksel inançlar, töreler ön planda, yani demokrasi ve insan hakları, kadınların içinde bulunduğu durumu daha çok aydınlatılacak diye düşünüyorum, acaba bunda yanılıyor muyuz? Şenay hanım da izlenimlerini çok güzel anlattı. Acaba orada halkların kaynaşmama nedeni nedir acaba? Bu konuda gazetesinde açıkladı ama kendilerine çok teşekkür ediyorum. Bana söz verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Nusret Çam

İlk bana sorduğunuz için ben başlayayım, ikinci olarak Rahma hanım, üçüncü olarak da Şenay hanım devam etsin. Efendim bir yerlerden başlamak gerekir. Ben Afganistan'da da bulundum, Kazakistan'da da bulundum, Kazakistan'da iki yıl kaldım, Kırgızistan'da da bulundum görev icabı, idarecilik yaptım orada. Afganistan'da on beş gün kadar dolaştım. Oradaki Türk eserlerini incelemek için, görmek için gittim. Dolayısıyla, bu coğrafyayı bilirim ben. Hakikaten dediğiniz çok doğru bir soru, çok da iyi ettiniz bu soruyu sormakla. Çünkü hepimizin aklından geçen bir soru bu. Ama bir yerlerden başlamak gerekir, Mustafa Kemal Atatürk de bir yerlerden başlattı, yani hatta ondan önce de Osmanlı padişahları başlattı Batılılaşma çerçevesi, yenileşme konusunda. Harf inkılabı vs. Osmanlı'nın son zamanlarında başlamıştı. Yani belki de bu konularla geçeceklerdi bir şeye. Bir yerinden başlamak gerekir. Bugün eğer Türkiye Cumhuriyeti böyle ise, bu

başlangıcın bir eseri oldu. İkinci bir husus, ben teşbihlerle konuşmasını seven bir insanım, yani benzetmelerle konuşmasını severim. Eğer bir kimse soğuktan donmuş ise, karda, buzda -30 da donmuş ise, bu insanı birden bire sobanın başına getiremezsiniz. Birden bire sığağa koyamazsınız, çok tehlikeli olur. Kırgızistan'ın yaşadığı sorun bu. Askar Akayev bunu yapmasın. Demokrasidir, o coğrafyada demokrasi birden bire pat diye bir günde gelmez, gelmesi de yanlış olur, bu yöneticilik olmaz yani. Dolayısıyla, bu donan hastayı birden bire ateşin yanına koyarsanız kötü olur. Dolayısıyla ama yavaş yavaş, ilk önce -10 dan başlatırsınız, sonra +10'a , +15'e, +20'ye çıkartırsınız. Türkiye Cumhuriyeti bunu yaptı galiba, muvaffak olmasının sebebi bu. Yani, sevgi ve güzel sanatlar konusundaki hududun ben böyle olmasını düşünüyorum. Şimdi Rahma Hanım konuşacaklar.

Yemen’de Türkiye Algılaması

Şenay Yıldız

Akşam Gazetesi Yazarı

Sanıyorum bu sabahki oturumu kapatmak bana kısmet olacak. Benim bugün burada olmamın nedeni; Yemen, El-Kaide için üs mü oluyor tartışmalarının başladığı Ocak ayında Yemen’e bir araştırma gezisi düzenlememdir. Burada Sn. Gürbüz’ün ve Sn. Büyükelçimizin çok büyük destekleri var, kendilerine teşekkür ediyorum bu vesile ile. Size bir gazeteci olarak Yemen’de gördüğüm Türk algısını birazcık anlatmaya çalışacağım, çok da uzun tutmayacağım buradaki konuşmamı. Bizim gidiş amacımız çok farklıydı, Yemen’de ne oluyor, acaba Amerika orada üçüncü cepheyi mi açacak, kuzeydeki ve güneydeki bilinen çatışmaların üzerine bir de El-Kaide tehdidi mi var, böyle bir gündemlerle gittik aslında oraya. Ve yapmaya çalıştığımız şeyler çok farklıydı. Ve zaten merak edenler olursa ocak ayında Akşam gazetesinde ‘Terörün Gölgesindeki Ülke Yemen’ diye beş günlük bir yazı dizisi yayınladık. Beşinci gün, özellikle ondan bahsetmeliyim, çünkü Türk-Yemen ilişkilerini konuşuyoruz bugün burada. Beşinci gün yayınladığımız kısım, Osmanlı’nın ayak izleri, oraya hiç planlayarak gitmediğimiz bir kısımdı aslında. Çünkü dediğim gibi, ben kendim de siyaset üzerine uzmanlaşmış bir gazeteci olduğum için tamamen uluslar arası siyaset yazacaktım, fakat sanayiye özellikle bilenler bilirler, orada geçirdiğim dört gün boyunca nereye adım atsak arkamızda Türkler var diye söylenen, birbirine fısıldayan insanlar gördük ve dikkatimizi çekmeye başladı bu durum. Daha sonra, El-Kaide, kuzeydeki durum, güneydeki çatışmalar ve insanlarla konuşmaya başladığımız zaman çok bambaşka bir şey gördük. Siz Türksünüz, Türkiyelisiniz, Atatürk, Osmanlı. O kadar çok bize bizimle ilgili şeyler anla-

tıldı ve soruldu ki, hatta yanımdaki foto muhabir arkadaşımınla beraber acaba biz Türkiye’de Yemen hakkında bu kadar çok şey biliyor muyuz diye düşündük. Bu arada altını çizmek isterim, bahsettiğim insanlar sokaktaki Yemenliler, yani beni en çok etkileyen kısım bu oldu. Sıradan halk diye tabir ettiğimiz insanların Türkiye’ye, Türk siyasetine, bugünkü Türkiye’ye, Osmanlı tarihine, bizim oradaki eserlerimize, geçmişimize ait bilgileri ve bunlara olan ilgileri beni çok şaşırttı. Şunu da belirtiyim kendimle ilgili: ben, Osmanlı’nın etkinliğinin eskiden çok olduğu; mesela Afganistan, Bosna-Hersek, Azerbaycan gibi ülkelere de gitmiş bir gazeteciyim. Fakat Yemen’de gördüğüm şey, ilgi, bilgi ve merak diğer ülkelerde gördüğüme hiç benzemiyor açıkçası ve bu beni çok şaşırttı. Ve özellikle bizim gittiğimiz zamanda adeta uluslar arası basın Yemen’de kamp kurmuştu El-Kaide ve üçüncü cephe tartışmaları nedeniyle. Ve her tarafta gazeteciler cirit atıyordu ve iş yapmak oldukça zordu. Ama her yerde bizim Türkiye’den olduğumuzu söylememiz inanılmaz bir şekilde önümüzü açtı ve bize asla gidemezsiniz denilen yerler, kesinlikle görüşemezsiniz denilen, benim bayan olarak görüşmeyeceğim söylenen bazı insanlar vardı ve bize bütün kapılar tıkr tıkr açıldı. Mesela, bunlardan bir tanesini örnek vereyim burada, İman Üniversitesi, bu üniversite Amerikan, batı kaynaklı pek çok yayında o dönemde terör yuvası olarak gösterilen bir üniversite idi. Ve bayan olarak erkek kampüsüne giremeyeceğimizi söylediler, izin alamayacağımızı söylediler ve gördüğümüz ilgi tamamen Türkiye’den bir gazeteci olmamız nedeniyle o kadar farklıydı ki, yani hem erkek kampüsüne girebildik, hem herkesle konuşabildik, sorduğumuz her soruya çok net yanıtlar aldık insanlardan ve o zaman açıkçası bana hayatımda çok hissetmediğim bir şeyi Yemen’de hissettirdiler, evet Osmanlı’nın ne kadar etkili, önemli olduğunu ve gezdiğim pek çok coğrafyada gördüğüm, işte ‘Osmanlı buraları işgal etmişti’ söyleminin de Yemen’de olmadığını gördüm. Bunu size pek çok coğrafyada dile getirebilirler ve Türkiye’de tarih kitaplarında okuduğunuz şeylerden farklı şeyleri duyma ihtimaliniz farklı coğrafyalarda çok fazladır. Ama Yemen’de Yemenlilerin neredeyse bizden daha çok Osmanlı’ya ve oradaki katkılarına sahip çıktığını gördüm. Bu beni hem biraz utandırdı açıkçası hem de mutlu etti. Biz, gezimizin beşinci gününde, oradaki Sayın Büyükelçimiz Mehmet Sönmez’i de yanımıza alarak Sanaa sokaklarında dolaştık. Bu çok önemli bir şey, çünkü ben tam bir gün önce de orada Amerikan büyükelçiliğine gitmiştim. Ve Amerikan büyükelçiliğine gitmek için pek çok güvenlikten geçtik ve öyle olağanüstü koşulların olduğu ya da öyle hissedildiği bir dönemdi. Özellikle, ülkedeki Batılılar açısından. Fakat biz büyükelçimizi aldık, Sanaa sokaklarında yürümeye başladık, bize Osmanlı’ya ait eserleri anlattı; çok da birikimli bir insan bu arada. Benim karşılaştığım en entelektüel ve çalıştığı coğrafyayı en çok seven büyükelçi-

lerden biri, kendisini de burada anmış olalım böylece. Ve biz kendisiyle beraber bütün esnaf Arapça olarak Türk sefiri geziyor diyordu birbirine, ben çok şaşırdım. “Efendim,” dedim “sizi burada herkes mi tanıyor” ve o esnada Mehmet Bey inanın sadece dokuz aydır bu ülkede görev yapıyordu. Ve fark ettim ki, gerçekten herkes Türk sefirini tanıyor. Çok ilginç geldi bu bana, çünkü ben hatırı sayılır derecede ülke gezmiş bir gazeteciyim ve bunun bir benzerini başka hiçbir ülkede yaşamadım. Büyükelçimizle beraber bizi gören herkes gülümsüyordu, yanımıza yaklaşıyordu, ondan sonra çok ilginç şeyler yaşadık. Mesela, Kurtlar Vadisi karakterlerinin ismini tekrarlayanlar vardı, İbrahim Tatlıses’in adını, yani Türkiye ile ilgili bildikleri ne varsa gelip sıcaklık kurmak için bize böyle yaklaşan Yemenliler oldu, tatlı ikram edenler oldu Sayın Büyükelçiyle beraber geziyoruz diye. Ve ben orada gerçekten, hani oradaki büyükelçinin de mutlaka çalıştığı coğrafyayı sevmesinin de etkisi çok fazla mutlaka ama halkın da bize gösterdiği bu ilgi karşısında gerçekten hem duygulandım hem şaşırdım ve ben döndükten sonra gazeteci arkadaşlarımın bana sorduğu sorulardan anladım ki, biz gerçekten Yemen’i hiç tanımıyoruz. Benim ikinci gidişimdi Yemen’e, daha önce Sayın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Dışişleri Bakanı iken kendisiyle resmi ziyaretle gitmiştim. O dönemde bunları çok algılama fırsatımız olmadı ama ayrıca gittiğim zaman ortada çok çok farklı, gerçekten herkesin gidip görüp kendi çıkarımlarını yapması gereken, bugüne kadar kendi tarihimize ilişkin belki de hiç görmediğimiz şeyleri görüp hissedebileceğimiz bir coğrafya olduğunu anladım ve sadece İslam kültürüne ilgiden dolayı gidilmemesi gereken bir yer bence Yemen, çok daha sofistike bir yer. Bu arada Profesör Amat Alrauf da röportaj yapma imkanı buldum ve kendisi beni mesela orada röportaj yaptığım insanlar arasında en çok etkileyen isimlerden birisidir. Bugün bu konuşmada bize anlattıklarından çok daha fazlasını bildiğini size söyleyebilirim. Hem Yemen’in siyasi geçmişiyle ilgili hem Osmanlı tarihi ile ilgili, hem de şu anda ülkedeki siyasi çatışmalarla ilgili, bunu özellikle söylüyorum ki, kendisini bu konularla ilgilenen sayın misafirlerimiz arada yakalayıp konuşabilirler. Özellikle Yemen’de kadın haklarının gelişmesi konusunda ne kadar mücadeleci, ne kadar lider bir figür olduğunu ben başkalarından da dinledim. O yüzden aramızda çok çok önemli bir isim olduğunun da burada altını çizmek isterim. Yemen her açıdan, yani yemeğinden, çatışmalarından kültürel geçmişine çok fazla şey bulabileceğiniz ve aslında Ortadoğu’nun dengelerini anlamak açısından da asla es geçilmemesi gereken bir ülke. Biz, Türkiye’de daha çok Ortadoğu deyince hani İsrail, İran, Irak falan diye algılıyoruz ama bize biraz daha uzak düşüyor. O yüzden, gündemimizde daha alt sıralarda ama gittikten sonra özellikle anlıyorum ki tabii görmek çok önemli, ne kadar okursanız okuyun, gidip bir coğrafyayı görmek, insanlarla bire bir konuşmak bütün her şeyinizi değiştiriyor.

Ortadoğu dengelerini de doğru okumak açısından, Yemen'in geçmişi ve bugün içinde bulunduğu koşullar ve bunların nedenlerinin çok iyi analiz edilmesi gerektiğini anladım. Ve herkese tavsiye ediyorum, bana soranlar oldu arada konuşurken, gerçekten güvenli mi gidilebilir mi diye. Bunun için Türk büyükelçiliğiyle konuşmanız yeterli, çok yardımcı olan bir büyükelçimiz var orada gerçekten. Ben özellikle herkesin bunu hissetmesini çok arzu ederim. Kendi adıma da hayatımda bir kere daha Yemen'e gitme planı yapıyorum. Ve belki de kendi tarihimize ilgili ne kadar az şey bildiğimizle yüzleşmek açısından da çok iyi bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Düşündüklerimin büyük bir kısmını gazetemde yazdım, o yüzden lafı burada çok uzatmak istemiyorum. Eğer merak ettiğiniz şeyler varsa sanıyorum bütün gün buradayız, konuşma imkanımız olur. Çok teşekkür ediyorum.

Yemen’de Türkiye Algılaması

Rahma Hugaira

Medya Kadın Forumu Başkanı

First of all, I thank to the audience for being here and thank to the people who invited us, especially our thanks to Turkish Embassy in Yemen. I’m working as a journalist and running an organization, non-governmental organization; it’s called Media Women Forum. Today I’m trying to answer two questions for you. The first question is what the perception of Turkey in Middle East and its mentality is and the other question is what we are going to build up on this result. This is not a research, this is not a poll, this is just like a journalist report which is a result of different interviews with different ages and this is not my opinion and also it is affected by the time. I reconsider it by the time; I wrote it from 15 May to 15 June. And after the last political events in Gaza because it really affected people’s opinion about Turkish, the way we talk about comes out the first of all, I will give you some information about Yemen to know how these people can consist their image about you, about Turkey. And then what Turkey is in general for Yemenis and then there are five things that are the main components. They consist this image. And then we will think together what the main point is that we can elaborate to change this perception if we recycle this. First of all, you know that Yemen is one of the least developed countries, most of its population, they are young and they are teen. Also economic situation is very important for the economic indicators and improving 35%. The percentage of women is more than men there. Yemen is described as tribal communities, especially in specific areas. In general, most of Yemenis are living in the villages and towns. And then about Turkey, these two pictures

are taken from one of the streets in the capital Sana'a, it is like a barber saloon for Turkish men and the other one is restaurant. So in general, from different ages I asked people about what they think about Turkey, what the main things are, the remarkable things about Turkey. And most of them said positively in the area of politics especially after the last political event, I mean the freedom ship and in general most of them, they were having stereotyping Turkey as a romantic country because of drama Mouhannad and Noor and other stuff and this has really become the first one and put it here in the fourth one but it is really one of the things that people always take. Even the socks, the bags, everything they are related to Mouhannad and positive indicator because Turkish wears for Yemenis like occupants. I want to tell these, she said sorry but for me, I'm just there for what people think. Yemenis didn't call those things as a faith, they call them as occupants. There is a different yet now, between Ottoman occupation and the western occupation. Ottomans were Muslim occupants but they couldn't like this so they are so proudly. In the different allocated events, the media approaches, their TV, radio are most of these, media producers deal with the proud that we prefer Ottomans so the Yemen cemetery of Ottomans. And it used when it comes to talk about independent Yemen and face it. And as I said, it is not my opinion, it is what people say, and I'm trying to tell about these. But what they are thinking about, when they are talking about the crimes, the victims of the occupations, it becomes different for example British colony, what they killed, what they did. But for Turkish, it is very different as Islamic empire and today there were no documents, I suppose to be the first step and I mean history is very important. But actually for people, they are talking in general about this. In this picture, it gives luck or provides the positive and the negative things about the drama. In general, people looking for war to beat different Turkish as nice romantic people but there are some problems also happening there little process because of the drama. This is the news that says there why women divorce because they love Mouhannad from their husbands and they keep watching. And the other one takes the tour, it says whose woman said it in Arabic "Please God make Mouhannad and Noor together, please God make us handsome like a Turkish guy, please God". So but for me I couldn't like it because it is always used the beautiful model in the world as Noor for make us jealous. So now we are using Mouhannad. So I think we can build up a lot about the drama and the drama is the more affected to politics and Islamic movements, it really makes a remarkable way to the people's mentality about Turkey. These pictures are about scarf because in the beginning people in the middle of argument about two years of scarf as we say it Yemen is a conservative society and most of ethics and values are ruled by the religious aspects. So

the main issues in Islamic things, it is a relation with Israel, people there are mad of this relation but now proud of the role of Turkey, also Israel people feel that there is very strong Islamic characteristic controversy country like Israel the history and the relations between the country, the two multiple countries We are also people who are proud of it. In general, Turkey becomes one of leader Islamic country for the Islamic states. In Yemen may be Turkey has a higher position than Iran according to the last incident in north of Yemen. It helps for Turks it becomes like different things. And most of people dream to be here, not just to meet Mouhannad and Noor, so just to look at museums, to see the historical treasure, the historical museums of Turkey. Also Turkey has a good publicity or a good image in general about tourist country. It is cheap, it is much Yemeni village situation and human are writing Turkey is a ground paradise, the paradise of the ground. So this is why people look at Turkey. And the economic component is growing up in Yemen actually. Many of Turkish products are in Yemen markets and people like it. They have good price, good quality, especially in two things: handy for the kids and also for the women's product. And this picture is taken from a Yemeni market, so you can't now go into the supermarket and you didn't find a Turkish product. Now we are talking about how to make the business of Turkey is been there I think that cultural we have a lot in common, but political and economic process is still a little debate and especially political like I came here some friends and Embassies and they asking me "What is Turkish business in Yemen?" Country like it could be many things, that can build up a relationship between two countries in politics and I think that we are expecting more political presence of Turkish in Yemen especially now and also the agreement in presence prove the media we unfortunately different drama, TV programs, radio programs, we are the different countries even for the Arab states, like Tunisia, like Morocco, but for Turkish, we do not have more texts like this on the Tv and radio. So I think more put dramas about Turkey in Yemen TV and radio and also make positive exception, also for advertisement to make you arguments it's not enough newspapers and web sites, more advertisement, more programs, more histories about Turkish, it is required and needed to have a good relation and at the end, most of the Yemenis lose those Turkish coffees means. So thank you.

İKİNCİ OTURUM:

**“YEMEN’İN KARŞI KARŞIYA
BULUNDUĞU SINAMALAR”**

Yemen'in Toplumsal ve Siyasal Yapısı

Hamid al Awadhi

Sana Üniversitesi Sanat ve Beşeri Bilimler Fakültesi Dekanı

Dependent nature of the social structure of the Yemeni society historically the concept of diversity. Any multi-colors of the social fabric component of the Yemeni society. This diversity or pluralism has never been an obstacle to the growing sense of psychological belonging to Yemen in time and place. Until now and despite some growing tribal feelings - to varying degrees - but the sense of belonging to an entity higher and broader sense of a strong and agreed upon between the members of the "identity of an initial" smaller. Never in the history of Yemen old and new that took place in the expression of belonging to this domain without geographical, historical, known as Yemen. The word historic - in the language of Ancient Yemen - to describe this structure is the word "people" The word "tribe" is a newcomer to the South Arabian language. The people are the social unit is stable depends on agricultural production or service. Unlike the tribe mobile. Have formed the political structure, depending on the social structure and the profile of them. Shura or council old in Yemen of this structure. The Islam and united the Arab tribes in general and Yemen where under the banner of religious feeling and belonging to an Islamic State. Without fade completely tribalism, but increased level of the lowest in the hierarchy of loops belonging to the episodes up. Of the clan to the tribe and the tribe to the nation. Has been translated in the presence of Umayyad demographers differentiated because of tribal affiliation to them. And called a Zarma Baqahtanip (Yemeni tribes South) Aladnainp (northern Arab tribes) in the absence of a temporary smaller components that used to appear from time to time. These two components and then fragmentation with the emergence of smaller tribal

trend presented themselves wear the religious, and tried to recruit attached spiritual and the sanctification of the Muhammadiyah message to their advantage. And the fragmentation of the Islamic entity under the weight of political disputes with the extension of social, ethnic, tribal. Remained tribe in Yemen appear disguised as political and economic transformation. But the cultural and psychological component to the tribe has not disappeared even in the harshest conditions on the tribe. Have exploited the cultural and psychological continuity in various forms Vkont Leading Dolelatha depending on the format tribal and the conflicts between them. However, it is not permissible to generalize that the political structure in Yemen - old and new - is a translation of the structure of a purely tribal. It is true that tribal social reality and as a tool for regulating social behavior failed several attempts to change system of ideas and behavior associated with it, but this has not prevented attempts to dissolve assets tribal for some groups of population, whether that moved some of its members to other places agricultural civil and stable ties and external communications and wide, as well as a large opening The civil structure is relatively new, or try to take advantage of the output of economy policy of the State and the transfer of social conflict in the tribal level to the political conflict at the national level. All this is to search for a way to update in light of a desire to incorporate the tribe. Should not disappear from our minds that the relationship between the evidence of social and political - as in all societies - is a dialectical relationship are mutually exclusive and integration at the same time. Discrepancy between the concept of a tribe to exact a smaller or “micro - social” and the concept of the national state Ktmithel more “macro - social.” And loyalty in both cases change of size and scope and its impact on the process of harmony and stability. Relationship the tribe has seen the country in various stages of the Covenant Front Yemen State was in control of a strong hold on the tribes used the carrot and stick policy. Discouraging through donations, recruitment and temporary legalization of the cities of plunder, as happened to Sanaa in 1948, as was happening in the looting of some of the civilized parts of Yemen. And intimidation Tarif system hostages to ensure the loyalty of the tribes of the central government. After the revolution, divided tribes under various pretexts, among the tribes of the Republic in support of the revolution and is excited about a new role and beneficiaries of the funds that had at its disposal Egypt to support the revolution. And other tribes Walt property benefiting from the generous financial support devoted to the fight against the Republic. But tribes accused of prolonging the war that followed the revolution to preserve what was conveyed to them by financial resources from both sides of the political conflict in that period. And more of this in the tribe Onhmt as “chaotic society, materially, but

committed to the principle Ouhedv” As stated in the correspondence between the two Senators of the most important major Qubleyn two consortia in Yemen, are the late Sheikh Abdullah Bin Hussein and Sheikh Abu Sinan meat. Has followed the modern Yemeni state in northern Yemen, a middle way between the policy of the extension of the prestige and power of the state and maintain an excellent relationship with tribes and sheikhs representing those tribes and other social units it. While the State of Yemen in the south of Yemen tended to absolute control and the abolition of any formal role for the tribes. This policy is extinguished embers of tribalism, but did not decide to extend the psychological and cultural, which was reflected wear the regionalism was the most painful manifestations in the attain the pre-eminence in 1986 as a form of make sure that sort of tribal zones. But the experience deserved to be examined and cleaned of the positive and negative excluding printing a large part of the policy of that period. Came the State of unity and hope was to take the policies that update the evidence of social in parallel with the update that struck the evidence of political terms of the introduction of political pluralism replace a one-party, and the freedom of expression, and the introduction of mechanisms of modern nomination, election, and to move towards a civil society and the bias of political parties and organizations to measures of civic groups, rather than remaining a mere form party content before me. But this update did not take in order to begin at and work for any policies. But it happened that have been taken to tribal Bossa political. And showed a tendency tend to generalize local particularities on a national scale any interpretation that tribal feature of the whole of Yemen, which has led to confusion and distortion. While the fact that they are part of the tribal past in some regions of Yemen, which is part of the capital in some other regions, has become part of the future in areas which would re-started in the tribal status. Did not provide us with social and political research to date map of these transformations to be an instrument of knowledge, however, the state can be drawn through the appropriate policy to control the path of the relationship between them and the social components. Has accused the Yemeni state standard it did not change the actual program, but relied on the temporary measures of the relationship between the State and cautious of the tribe. Considered by some scholars that the partners had taken refuge in the unit to the tribe in the political struggle, which returned to the strength and breadth on a larger scale. And goes a specialist in the study Alquili system in Yemen - Dr. Fadl Abu Ghanem - to emphasize that the tribe in Yemen still form the basis of social structure, and thus remain produce the forms of political expression. And tribal leaders knew from the start of Arab societies combination of tribalism, mainly in Yemen, they made tribal nervous,

and perception that the real push for the transfer of wealth and power to the battleground to be the first source of authority. This is on its creation in the joints of governance. In fact, this shift does not belong to Yemen, but also found in some Arab societies. It deserves in-depth study and determine how the representation of social structures in the country and integration into the structures and converted into a political partner to invoke the rules of the game. Democracy. To study the tribe and the state in Yemen, despite the multiplicity of literature written so far have not reached the depth of the subject. Not the concerted efforts of different jurisdictions in this regard has proposed the establishment of a multidisciplinary unit called Unit study of social change so that the unit assessment study to our knowledge the social structure (tribal, etc.) and the changes that occur in Yemen. It should be before the conclusion of this brief overview to mention that the exacerbation of the phenomenon come from the tribe's slow economic and social transformations in Yemen and in the countryside in particular, and not to move to production patterns and services to a higher level than it is. And also find development projects which in turn led to a stalemate in the foundations of social and control determinants of traditional communities. But to make of these grounds perhaps the only way to attract development projects to it. However, the tribal values can play an important role in maintaining social balance and absorb the waste crisis, psychologically and socially as much as a tribal, a deterrent to abuse, which could cause local communities to use violence, but could turn this role to the role of disruptive and harmful development projects and the dignity of the state. However, they also represent the birth of the tools of political participation and political action mechanism closer to the people, and as a means to enforce the law and state policy. Must be in the latter from the overview of the relationship between the state and the tribe through the recognition that the mechanism for building a modern state deliberately, in the case such as Yemen and diverse social, on the principle of equality, which is one of the values of the tribe and is transferred to the national level as a means of social co-existence of harmonious and stable. It must be stressed to find alternatives to political modernization movement from cities to rural areas through the correct process of decentralization to a new form of economic networking is to connect the remote to the interests of the parties political and economic position in the country. This could create a form of social interaction to be translated into population movement and to break the isolation of some components of tribalism.

Güvenlik Tehditleri

Hafez Al Bukari

Yemen Kamuoyu Araştırma Merkezi Başkanı

Thank you very much for this good chance for me to talk about common issues, to talk about the challenges and the opportunities that face stable Yemen. I am Hafez Al Bukari and I am the President of the Yemeni Polling Center which is NGO that focus on public opinion research in Yemen. As you know, Yemen is around five hundred thousand kilometers, and the population is about twenty-three million. Yemen is bordered mainly by Saudi Arabia and Oman and out of Africa from the seaside. Yemen currently faces critical domestic challenges that act as a key factor in stability. These factors: First one is government and state image, which is the main challenge for Yemen. The second one is security and terrorist attacks. The third is limited financial resources. And the fourth is scale ting political crisis. I focus on the governments and security threats according to this conference session. Poor governments have both primary challenge facing Yemen and distributing factor towards security problems currently facing country. Yemen has main institutions and regular decision making process which often occurs outside official institutions. Decision making is centralized in the executive body, particularly in the head of the State. As such, the quality of policy outcomes and the performance of the institutions is quite low. This applies to all sectors and bodies within the executive, legislative and judiciary branches of the government. The centralization of power and decision making has led to disruptions. And all institutions that has widely leading social effects. Furthermore, the social contract is either unclear or absent in the most of the country. Generally speaking, there are two permanent uses of the State among Yemeni citizens: The first is from tribal com-

munities, which rule the State which has two instruments of coalition: Money or weapon. This sector of society feels that the government should be dealt with the connectivity by tribal forces. Why many tribes in Yemen are strong in the Yemen and demand considerable autonomy from the State. The tribal State make demands of the State for services and development projects. The second perspective among Yemen is more common in the Western, Southern regions. This Yemen is tending to look at the State as end of the rise Bawar that uses Haştung in relationship with the citizens. Avoiding conflicts with the State, according to this perspective, is to be achieved by giving bribes. So we have two points of view: State of tribe, State of bribe. The tribal communities view and suppress themselves as members of social group rather than individual citizens of this State. More specifically; when tribal Member States have many problems or any problem rather than resorting to the law, they often apply tribal leaders, even if informal institutions are consulting. Tribes are likely to trust the institutions and effective solutions of required working true tribal leaders. Regarding the security and terrorism, security threats is one of the biggest challenges for Yemen. But among Yemenis, it's not in the priority. Priorities focus on their life issues and their life experiences. So, if you talk about the security or terrorism in Yemen, I say it's not actual problem for them. But when they come to their own security, they have their own procedure to keep their source or their belonging safe. So they don't demand on the State to keep themselves security. Regarding security; there are three key dimensions of the security challenges in Yemen. The first link is to the administration and capacity of institutions. The second dimension is link to the social awareness and strong presence of traditional, which is tribal power. And the third aspect is link to the delicate geography and the population distribution. As a result of poor governments and responsible institutions, individual and humanity demands for public service often become security issues. And glory kidnapping or other ways of threats in security is the most effective way to get favorable response from the government and is regular in royal by the tribes. The second one is the tribal conflict and tribal acts. Blood revenge and the conflict over lands and water are examples for the tribal conflict. Commonly, tribes engaging, kidnapping and banditry, are targeting primary public facilities and at time, private interest in order to extract services or other demands from the government or businessmen. Tribes deal with the issues in terms of collective responsibility. Conflicts between tribes are resolved either through traditional forces or governed by their Sheikhs who lead the tribes, or sometimes through fighting. Tribal conflicts can last for dozens of years. And it is in like tooth for tooth. So, the tribes can resolve their own issues by conflict or by negotiation among

them. Furthermore, these traditional methods have a link history are trusted more than they trust the government. They trust their traditions and conflict management and conflict solution through tribe rather than they trust the government. Sometimes, the government use those traditional tools rather than challenging them. And this is the problem, if these tribes are allies largely or so many permanent, tribal leaders have positions in the State. So they also have their link to the tribe officially and irregularly. The issue of using tribal custom to resolve conflict is complicated matter. On one hand, such customs are viewed as legitimate and can effectively resolve intertribal conflicts or tribal governmental conflict and, conflict between tribal and non-tribal groups. Alternatively, State deforming to tribal norms only reinforce that referral rule of the State and the rule of the law. State consistence to tribes, sometimes includes payment and weapons. That's why tribal matters may resolve immediate security threat. They may also entrench and informally institutionalize instability. The third one is northern insurgency and war in Sa'da between Huthis and Governor. This conflict since 2004, in Northern Province of Sa'da basically and in Amran governorate also between the government and authority levels whose call like an eleventh youth in Yemen. And most recently Saudi Arabian borders war in support of the government. This war has proven difficult for many to understand because of media blackout in force by the government. And also this is make pleasures complicated. Also, the aim of the Huthis is not clear for the public even in Yemen themselves. They don't know what these Huthi want and what their demands. You know, they are established by a group which is part of the previous ruling family in Yemen, which is Imam Family. And they consider like, looking to reinforce themselves in the power; but they usually say that they are rebels because they have cultural demands rather than political demands. But this conflict has gone through six wars. We're now like in a truce between the government and Huthi. And this truce is still really shaky and can lead to again a civil war. So, we need like another watch which can interfere and intermediate between the government and the Huthis to resolve, and to keep Yemenis safe from the next war. The first challenging is southern movement. In our relations between the regime and the governorates and the former people democratic republic of Yemen, which is south of Yemen government before the allocation having been quite shaky also. Through twenty years of unity, a cold civil war had in the Yemen in 1994, led to exclusion and marginalization of the leaders of Southern Yemen. Since then, people in the South have had little numerous grievances. They think that they where ban from the power and also ban from services; and they think that only the world exists in the South mainly. And northern we will only have the interest in this world,

especially in the oil and gas. They start in, I think 2003, looking and asking for demands in positions and their unemployment. Also, they think that military leaders will not be banned from the power, so they start to have these peaceful demands and asking for also political reforms. But this escalating in 2000's events, and they've started to call for independent from the current state. They call for to have their own State back. I think that also the poor responsive governors in the State in the beginning may think escalating. So the unity can't be threatened, but we can't have a stable country, we can't one stable country. The southern movement leaders who are not in one leadership; but they still have different point of views. So they can threaten the stability and can have demands to establish a quarantine views.

Over the last decade tourism is in somehow connected to attacks in Yemen and these attacks draw international attention, because most recent attempted attacks happened where some international students were trained or some attempted attacks were directly against international institutions such as the British ambassador, this is why these attacks have drawn attention of the West. There are some factors which contributed to the terrorist activities in Yemen, one of which is the poor communication between the government and the public. Also al-Kaida has an ideological background that we imported or received from Saudi Arabia. Yemen receives this ideology from Saudi Arabia. This ideology has been influencing the Yemen society which is a conservative society. As the Yemeni, we are not ideologist but we have a good environment for the existence of this ideology. And this is also supported by poor governments. People, the Yemeni society, they don't have governmental programs which involve them and good training, good education, good involvement and improvement. So al-Kaida found a good space to play and also use this delicate geography to strike against the regime and against the West. We know that al-Kaida started in the recent years targeting the Yemeni military security leaders but in other countries this does not happen like that, in other countries al-Kaida attacks the Western people but in Yemen they stopped attacking them, they just attack the diplomats and the Yemeni security leaders. The main challenges are smuggling and trafficking between Yemen and North of Africa and between Yemen and Saudi Arabia. The other problem is the insecurity at the borders which is a big security challenge for Yemen and Yemen pays a lot of money to secure this border but face a lot of challenges to make his area secure. But as you know the other side of the border doesn't do anything regarding to this issue. The role of the region of state and the international security, they focus only on the security issues; the challenges of security and al-Kaida and Yemen. But they don't have actual

programs focusing on the other issues such as political, economic and social issues. We cannot fight with terrorism without solving our domestic problems which are political, economic and social issues. Now I'd like to talk a little about the results of our problems some of which is the recognition of the distance of the poor government in Yemen and this will require significant efforts and reforms. The other one is confronting with the southern movement with the heavy forces complicating the problem. We need dialogue between the government, the southern movement and the opposition, and this should be sponsored by a few external burdens. It cannot be under the umbrella of the state, it cannot be under the state of the unified country, it requires external aid but not interference. We can give Turkey as an example which plays a good role and which is a good friend of Yemen. Yemen made limited progress regarding to political and economic reforms, we also need capacity of building for Yemen and to build these institutions from the beginning or we should reorganize them to make them responsible to the public under demands. This also requires the Yemeni people working hard and being honest towards them. Ever the external interference will do anything. Finally I'd like to say that demands will never expire, they will continue to demand the stability of our state. Thank you.

Ekonomik Boyut

Bahar Konak

Türkiye Cumhuriyeti Hazine Müsteşarlığı Yetkilisi

Dear distinguished guests, I'd like to say that we are glad to be invited to this forum to share our experience on the investment climate of Yemen. On the previous session different organizations have mentioned about Turkey-Yemen relations depending on the past centuries. Now I will give some information about recent studies of Turkey which aims to have the developments of the Republic of Yemen. As the previous speakers have mentioned before me, early in this year some groups of Yemen were established to guide the Yemen government for the implementation of structuring reforms and maintaining the macroeconomy stability. Two working group were formed under the Yemen group; one on the economy and governance and the other one on the rule of law. Turkey was an acting member of the working group on the economy and governance which is joined by Germany and the United Arab Emirates. In the meeting of this working group on economy and governance in March we determined some specific topics and asked the participating countries to be the leading country of one topic. Turkey has volunteered to be the leading country of the topic of assessing the investment climate of Yemen. So as a group from the Department of Turkish Treasury, we have visited Yemen and investigated the investment climate in Yemen. As a result of this we have prepared the paper with the help of Yemen government. I want to give some detailed information about our visit to Yemen which was between May 25 and 27. As a result of this visit we have prepared our papers including the challenges of the country in terms of improving the investment climate in Yemen. In the context of our visit we had some discussions with the government but I don't want to tell

them in detail because we'll be out of time then. We have also met some private sector representatives and we also shared the experiences of the Turkish investors in Yemen. We have also discussed our final international organizations with OECD, the EU and the Embassy of United States. As a result of these meeting and discussions we have prepared our papers, hereby I'd like to thank to the Turkish Ambassador in Yemen and the minister of foreign affairs for their valuable supports and also to the representatives of the Yemen government for their hospitality. We had very precious contacts and we had chance to get answers to our questions in a very short period, in three days, thus our visit was very efficient and effective in terms of providing us necessary data about the investment climate of Yemen. By the way I also want to note that I completely share the view of Şenay Yıldız; there was a very positive attitude towards us both from the public and from the government officials. The result of our record was submitted for the group of economy and governance and was discussed by all the participant countries in Berlin in the very first week of June. Dear guests when we look at the global trends in terms of improving the investment environment we can see that this issue has started to be raised in many platforms. Sustaining the investment-friendly business environment is important for the countries because it is a vital factor in order to increase a country's international competitiveness, it is vital for the growth and for a sustainable economic growth and to increase the ability of a country in order to attract the indirect investments. Especially after the economic crisis, the country has accelerated their forces for a full investment climate as a significant contribution to the economic recovery. Also in line with the decrease in the global loss competition between the countries has been accelerated. I want to give some concrete information in order to confirm that there is a bigger race between the countries in order to attract more investment. For example we see that there is a recent increase in the projects of foreign investment advisor services in order to help the countries to improve their investment climate. Also the number of reforms of the countries has increased by 20% according to the last Work Bank business record. We can see that countries have increased their investment friendly policies despite the protectionism expectations in the crisis period. It is confirmed again that 85 of 110 policies were investment friendly in the crisis period. These all prove that improvement the investment environment is gaining importance. We think that during this try, Yemen also accelareted its effort towards improving investment environment. As a result of our observations and discussions in Yemen we have seen that the Republic of Yemen is aware of the significance of improving the investment environment and it has been working on this issue even more than 50 years with the support of several international or-

ganizations. We have also observed that most of the regulations regarding the investment environment in Yemen are in line with international regulations. Also the necessary structures that could be effective for improvement of the investment environment have already been established. To give an example we have a platform in Turkey named as the coordination council for the investment environment. This platform has been referred as one of the most successful example of public-private sector dialogue by international organizations and the core of Turkish success for improving the investment environment. This platform brings together the public and private sector representatives to discuss the priorities in terms of improving the investment environment. When we look at the Yemen side, we see that there is a very similar structure which is a good example of coordination mechanism which brings together the concerned ministers under the chair of the ministry of International cooperation to consult on the studies which have been done so far to discuss the future agenda. Again both the Yemen side and Turkey prepared a schedule of action plan for all the process of improving the investment environment. Therefore most of the necessary instruments have already been established. However despite the EU studies and these structures before the indirect investment inflows of the Yemen Republic have remained below US Dollar 1 billion for the last year according to rough investment recruit. As pointed out in our different observations and confirmed by the Yemen government there are some problems in the implementation of the legislations. Lack of structured decision making procedures transparency and predictable legislative environment and administrative procedures remains as the biggest obstacles in front of the investment environment in Yemen. When we look at the main compounds of an investor friendly business environment, it is internationally accepted that internal related compounds shape the expectations of the investors. First the macroeconomic stability and investor friendly national policy, second the institutions that provide a political environment to protect and the institutions that protect the investment, third physical, financial and communicational structure for human and technological development and lastly the competition conditions. Yemen government should improve its structure in all these factors. We, as the Turkish Treasury experts have provided ten main recommendations for Yemen government some of which are already in process. We think that for an investor friendly business environment there are many reforms that should be completed by the government but also by the contribution of the international parties. To mention these recommendations macroeconomic and financial stability should be sustained. There is major deficit problem, the economic growth rate increasing, the inflation is rising and unemployment is increasing. So there is

an urgent action need for maintaining the macroeconomic stability. The problem of central government should be strengthened to prevent the local arbitrary applications. The security problem especially in the rural area should be solved. The predictability and the force of regulations should be ensured. To emphasize more clearly the implementation of the rule of law should be guaranteed. The studies towards increasing the transparency of the administrative procedures should be enhanced. The land reforms should be instantly completed and land legislation systems should be established. Land legislation is critical for the actors, especially for their long term investments in a country. The power-cut should be diminished by the structures in all means and the communication of a structure should also be strengthened. As you know the infrastructure is especially critical for manufacturing investments and Yemen needs manufacturing investments. The use of public-private partner models should be promoted. Yemen needs mainly larger scales of investments. Governments on their own cannot complete all of these investments. So the participation of private sector to the PPP models is so important. Also public-private dialogue should be institutionalized and educational system lastly should be improved and especially the vocational training programs should be provided to improve the quality of work force. It is argued that currently more than 50% of the population is illiterate. The participation of woman at the work force is at very low levels. Thus education is very important for Yemen. It is very good to hear that Turkey is helping to Yemen for vocational high school but Yemen needs more contribution from different parties in this area. We hope that some international organizations would be also volunteered to arrange several training programs and vocational education programs in Yemen. Also in the context of our visit we helped for some main challenges in front of implementing the reform programs in Yemen. As I said, Yemen has already established the necessary mechanisms to implement comprehensive reform programs with the participation of private sector to improve investment environment. However we think that the lack of coordination at the lower levels of government institutionalizes the public-private sector dialogue, there is a public-private sector dialogue but it should be institutionalized and the control mechanism. These are the main challenges against the implementation of the reform programs. As we submit all of these findings in the international partners which are involved in this work in Yemen. Some will be volunteered to help the Yemen government to improve their current conditions in light of these recommendations. Also Turkey has been volunteered to support the Yemen government on negotiating bilateral investment treaties and establishing necessary control mechanism for implementation of these arrangements. As I have emphasised

before, the international institutions has so far provided valuable technical assistance for improving the investment environment in Yemen. As significant legislations have already been put into force, or been drafted, however as mentioned by different authorities and approved by the Yemen government there are some problems faced by the investors in the implementation of some rules and regulations. Therefore the protection of the investors' rights should be ensured at least in the middle or long term. But for the short term it is substantial for Yemen to complete the BITs and provide necessary protection for both the international investors in Yemen and Yemen investors in foreign countries. The BITs are significant for promoting bilateral investments. We have observed in Yemen that some of the BITs signed by the Yemen government have not been ratified yet which cause a major problem for both the foreign investors in Yemen and Yemen investors at abroad. As we know the BIT signed by Turkey has not ratified yet, too. Therefore Turkey has been volunteered to provide technical assistance on this issue. We think that all these works provide a valuable chance for Yemen and the Yemen government should utilize this chance for its investment environment and to maintain its macro-economic stability. It is good to see that the government is eager to improve its investment environment but improving the investment environment is an endless process. In the meantime the government should be actively involved in all the meeting and active the recommendations of the international parties and the international parties should cooperate with Yemen. Thank you for listening.

ÜÇÜNCÜ OTURUM:

“YEMEN’LE DAYANIŞMANIN ÖNEMİ VE BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ”

Türkiye'nin Ortadoğu'daki Rolü

Doç. Dr. Özlem Tür

ODTÜ Öğretim Üyesi

Değerli konuklar şimdi de Yemen Forumu'nun 3. Oturumuna başlatıyoruz. Bu oturumun konusu "Yemen'de dayanışmanın önemi ve bölgesel işbirliği". Tüm konuşmacıların sadece 10'ar dakika süreleri var. Bende konuşmamı mümkün olduğunca kısa tutmaya çalışacağım. Her ne kadar Türkiye'nin Ortadoğu'da ki rolünü böyle 5-10 dakika içinde açıklamak zor olsa da süreye uymaya çalışacağımı ifade etmek isterim. Dolayısıyla önemli gördüğüm birkaç noktanın üzerinde durmaya çalışacağım. Türkiye'nin Ortadoğu ile ilişkilerinde ortaya çıkan en önemli tema aslında değişimdir. Sürekli bir şekilde Türkiye'nin Ortadoğu'ya olan ilişkilerin kötü olduğu ya da pasif olduğu yöntem, hatta bazı yazarların altını sürekli olarak çizdiği değişim temasından bahsediyorum. Bu değişimde aslında iki nedeni var. Biri bölgesel nedenler, diğeri de içsel nedenler. 2000'lerle birlikte bir güç boşluğu da ortaya çıkıyor. İsrail meselesi, Filistin meselesi, Irak savaşı. Bölgenin tüm dinamiklerinin yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılıyor. Irak Savaşı'nın bölgenin Arap olmayan güçlerinin yükselişine neden olduğu gibi birkanı ortaya çıkıyor. Ve bu anlamda da özellikle İran'ın ve Türkiye'nin yükselen gücünden bahsetmek mümkün. Tabi bazı kişiler 2006 yılına kadar İsrail'i de bu yükselen güçler arasına alanlar, Lübnan Savaşı ile birlikte, bugün aslında öyle olmadığını da altını çiziyorlar. Arap dünyasının içindeki bölünmeler, diğeryandan mesela Suriye gibi rejimin çökme riski ya da Birleşmiş Milletler raporlarının gösterdiği gibi bölgenin sosyo-ekonomik durumu bölgede belirli bir oranda boşluk olduğunu ve Türkiye'nin de bu rolünü doldurmak üzere bölgede gücünün arttığını ve daha aktif ilişkiler kurmaya başladığını söylemek mümkün. Bazı kişiler bunun düzen kurucu

rolü olduğunu, bölgenin dinamiklerine pozitif bir etki yapacağını, bölgeye barış ve işbirliği havası vereceğinden bahsetmektedir. İçsel parametrelerden çok kısa bahsedeceğim. Güvenlik parametresinden çıkmış bir Türkiye olduğunu belirterek başlamak yerinde olacaktır. Türkiye'nin 1990'lar boyunca koruduğu bir Ortadoğu siyaseti vardı. 1998 Adana Mutabakatının ardından Suriye ile değişen ilişkiler yaşanmaya başlandı. 1999'dan itibaren bölgesel çok yönlü bir siyaset izlenmesi ve bölgenin dinamikleri itibariyle siyasal ilişkilerin iyileşmesi halinde diğer ilişkilerinde çok çabuk dönüştüğü ve geliştiği durumdan bahsedebiliriz. Ortadoğu'da ekonomik ve sosyal ilişkiler öncelikle siyasetle belirleniyor ve siyasi irade kendisini eğer işbirliğinden yana gösteriyorsa, diğer alanlarda da çok kısa zamanda bir açılma gözleniyor. Özellikle Suriye ile ilişkilerde bunu görmek mümkün. AKP'nin iktidara gelmesi ile birlikte bölgesel çok yönlü siyaset hız kazanıyor. Burada bölge ile olan ilişkilerin normalleşmesinin altı çiziliyor. Şimdiye kadar olan sınırların, ayılıkların, çatışmaların bir şekilde suni olduğu, Başbakan'ın deyişi ile "Devletin yatağında aktığı", ikili ve çoklu ilişkilerde aslında birbirimizi bulduğumuz ve normalin bu olduğu bir süreçten bahsediliyor. Bir de zihniyet değişikliğinden bahsediliyor tabi. "Ortak kader, ortak tarih, ortak gelecek" temaları ile birlikte yeni bir bakış ve düşünüş tarzı ile Ortadoğu ele alınıyor. Özellikle 2007'den beri biraz daha duygusallaşarak da iki tarafın birbirini buluşu ve işbirliğine gidiş süreci devam ediyor. Bu anlamda üç alanda gelişmeden bahsedilebilir; ekonomik ilişkiler, siyasi ilişkiler ve diplomatik ilişkiler. Arabuluculuk ve kolaylaştırıcılık rolleri önem kazanmaya başlamıştır. Ekonomik ilişkiler bizim aslında sürekli üstünü çizdiğimiz şeyler. Özellikle Türkiye'nin AB ile olan ilişkilerinden de etkilenen, Ortadoğu ülkelerinin olan yatırım ihtiyaçlarıyla daha fazla derinleşen ve Türkiye'nin daha çok Ortadoğu ile ticaret yapan bir ilişkiler zincirine taşıyor. Bu sadece ticaret değil tabi ki yatırım alanında da, turizm alanında da son derece etkili oluyor. Bu sadece vizelerin kaldırılıp, ticaret yapılması şeklinde gelişmiyor tabi. Ayrıca bölge için Türkiye'nin ticari bir model olarak ortaya çıktığını da söylemek mümkün. Türkiye yaptığı görüşmelerin çoğunda aslında 1980 başında 24 Ocak kararları ile birlikte kendi yaptığı ekonomik liberalleşme siyasetinin Ortadoğu'nun bazı ülkeleri için ekonomik bir model olabileceğini söylüyor. Ve bu anlamda da bu ülkelere yardım etmeye hazır olduğunun altını çiziyor. Bu anlamda da vizelerin kaldırılması yeni bir anlayışı ortaya çıkarıyor. Ve bu durum "bir havzanın gelişimi" olarak yorumlanıyor. Mesela Dışişleri Bakanı Davutoğlu; "Sınırları kaldırarak ortak bir havzanın insanları oluyoruz" diyerek, bölgede barış ve işbirliğinin bu havzayı geliştirerek sağlanacağını vurgulamıştır. İkinci ayak, siyasi ilişkiler. Türkiye ve Suriye'nin Irak'la yüksek düzeyli stratejik işbirliği anlaşması imzalayıp, ortak toplantılar yapması, senede iki kere Bakanların buluşması

hatta Başbakan'ı ortak toplantı ile buluşturup, ülkelerin önemli siyasi meselelerinin masaya yatırılmasına bakınca, siyasi işbirliğinde de önemli bir derinleşmeden bahsedilebilir. Üçüncü alan, arabuluculuk alanı. Burada da Türkiye'nin önemli bir rolü olduğunu görüyoruz. Mesela Lübnan'da katısı, Suriye ve İsrail arasında ki arabuluculuk rolü. Ve burada da amaç aslında bölgede bir domino etkisi yaratmaktı. Yani eğer bir sorun çözümlerse daha sonra diğer sorunların birer birer çözülebileceği inancı. Şuan Suriye İsrail arabuluculuğu başarılı olamamış olsa da, İran meselesinde, Lübnan meselesinde Türkiye'nin önemli roller oynadığını görüyoruz. Ve “mağdurun ve güçsüzün yanında olma” söylemi ile de hareket ettiğini görüyoruz. Peki, sorunlar nedir? Güvenlik meselesi sorunu gündeme geliyor. Elbette ki güvenlik sorunları var. Özellikle Irak'la olan ilişkilerimiz tekrar etkilenebilir mi? Diye bir soru karşımıza çıkıyor. Su sorunu gündeme geliyor. Ancak şuan ki durumda Ortadoğu'da ki sorunlar açısından siyasi ilişkilerin gelişmesi dikkate alınırsa bu sorunların en azından kısa ve orta vadede ertelendiğinden bahsetmek mümkün.

Teşekkür ederim.

Yemen's view concerning Turkey's role in the Middle East

Türkiye'nin Ortadoğu'daki Rolüne Yemen'in Bakışı

Prof. Dr. Amin A. Al Hemiari

Thamar Üniversitesi Rektör Yardımcısı

Turkey has a strategic location between Europe and Asia, surrounded by eight countries and three seas, with more than 80 millions inhabitants, rich in history and culture and builds a strong modern economy ranking the 19th of the largest economy in the world with a GDP of \$363 billion.

For several years, Yemenis knowledge of Turkey was very limited. Defiantly, most of them knew that Yemen was ruled by Turkey during the Ottoman Empire and this left a poor impression among Yemenis.

Few recognize that since the downfall of the Ottoman Empire in 1923, Turkey has become a secular, democratic republic. The foreign policy of Turkey at that time didn't pay attention to the Middle East including Yemen, and it wasn't its priority either. Turkey's relation with Yemen and other Middle East countries was limited and both sides had less interest until 1990 when Turkey started becoming active in Middle East. However, it has and become more visible than before after the election of the Justice and Development Party (AKP).

Turkey's new foreign policy started by normalizing its relation with its neighbors; it over came the disputes over the borders, also developed

strong economy, trade and cultural ties through signing several cooperative agreements. In addition, Turkey now is playing a significant role in maintaining peace and stability in the Middle East through its honest mediator and facilitating efforts to reduce conflicts. Several peace initiatives have been successfully launched by Turkey to solve the dispute among different parties in the region in a peaceful manner. Turkey's policy also aims at cleaning the Middle East nuclear power.

However, Turkey strongly support the right of the Palestinian in reestablishing their state and vehemently condemns the Israeli aggression against civilian Palestinians particularly on Gaza in 2009 and the recent attack on freedom flotilla which carried humanitarian aids to Gaza. All these facts award Turkey to become a central player in the Middle East.

Yemenis, along with people in the Middle East are carefully observing the new Turkey's new foreign policy and the role that it can play in the region, and have evaluated it.

Methodology

To be acquainted with the Yemeni opinion on the Turkey's new foreign policy in the Middle East and the its role, fourteen questionnaires were randomly distributed to a total of 200 of Thamar University personnel consisting of 16 (13male & 3 female) faculty professors, 38 (30 male & 8 female), administrative staff members and 146 (104 male & 42 female) students, both females and males. The dates were gathered in early June, 2010. All questionnaires were completed by the respondents, and were returned. The statistics were analyzed using SPSS.

Site of the survey

Thamar University is public University located in the center of Yemen about 100km south of Sana'a the capital. It hosts about 13000 students from almost all over Yemen, with coeducation system.

Results

The survey results reveals that 79.5% of the respondents believed Turkey can play a significant role on the peace and stability of the Middle East, and 70% agreed that the new foreign policy in the Middle East will serve the region. Concerning Turkey's relation with its neighbors 83.5% of the respondents are satisfied while 66.5% believed that Turkey can play an effective role in solving the dispute between the Middle East countries. Surprisingly, 69.5% believed that Turkey can play a major role in economic cooperation rather than in politics 21.5%, and to less extent on culture 9%.

In response to questions related to Turkey's relations with the West. The majority of respondents 64% believed that the Turkey's new foreign policy will have no harmful effect on its relation with the West; surprisingly, only 46% of the respondents consider the good relation will help peace, stability and development of the Meddle East Countries. The 46.5% prefer that Turkey can keep balancing its relation with both the East and the West.

In response to Turkey's new foreign policy toward Israeli aggression against Palestinians, 83% of respondents support Turkey act; and 74% believe that the action will promote its role in the Middle East, while 13.5%, like Turkey –Israeli relation to be continued.

Concerning Turkey – Yemeni relationship, only 35% are satisfied with it at the same time 85.5% of respondents would like to see better economical, educational and cultural cooperation and 82.5% to have outstanding relation.

The attaché tables give more details concerning the response of the gender and the category (professors, administrative staff members and students).

Conclusion

Even though Yemeni, in the past, had been less interested on Turkey, however, the new foreign policy in the Middle East highly attract them and created an excellent image on Turkey and their leaders who have become very popular in these days among people in Yemen and the region more than before. Their view concerning Turkey's role in the Middle East is positive and highly appreciative. They believe that Turkey now can be an important and significant player in the region.

Yemen'in Reform Çabalarına Türkiye'nin Olası Katkıları

Dr. Khaled Fattah

St. Andrews Üniversitesi Öğretim Üyesi

Excellencies and distinguished guests, ladies and gentlemen, it has been a very interesting country during the last years for observers, researchers and foreign policies. Turkey's foreign affairs minister has scored a strategic international score for teaching how to apply pressure with action. I have to make my speech very short. Some perceptions about Turkey differ from each other. They keep asking questions such as where Turkey is going, to the East or West. I frankly state these effects of what Turkey does are extremely false. It keeps both to the East, West, South and everywhere. The significant point is the values that Turkey develops for each direction. The key question which was supposed to be asked, I think, is how can the existing, the unique Turkish foreign policy's position about the fundamental principles of being multidimensional with respect diplomacies and with firm flexibility and with balance between freedom and security. How can these policies be reflected in the direction to Yemen. There is no time for this so I will just run as fast as I can. The main object of this session is to find out how can open receptions with the people living in the villages, on the high mountains or in a local place in Yemen feed these changes in the Turkish foreign policy. How can we neglect to see this new image of strong but friendly Turkey? It is very important to invite ordinary Yemeni people to Turkey to see its new image. As my collogue has already stated

through the challenges that Yemen faces for its development, I had suggested a number of consensuses, a number of training in Yemen and there are many ideas, when we have more time I can share them with you, thank you for listening.

M. Sadık Yıldız

Türk-Yemen İş Konseyi Kurucu Başkanı, DEİK Yemen'le Ekonomik İşbirliği İmkanları

Saygı değer katılımcılar, değerli iş adamları, iş kadınları ve kıymetli konuşmacılar. Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu ve Türk-Yemen İş Konseyi adına hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Konuşmama DEİK ve Türk-Yemen İş Konseyi hakkında bilgi vererek başlamak istiyorum. 1988 yılında rahmetli Cumhurbaşkanımız Turgut Özal tarafından kurulan DEİK'in amacı, Türkiye'nin yabancı ülkeler ve uluslar arası topluluklarla olan ekonomik, ticari, sınıai ve mali ilişkilerin kurulmasına ve birleştirilmesine katkıda bulunmaktır. Bu çerçevede DEİK Türkiye ticaretinin dünya ekonomisi ile bütünleşmesine katkıda bulunmak, yeni iş olanaklarının yaratılmasına yardımcı olmak, Türk ekonomisinin ve Türkiye'de ki olanakların yurtdışında tanıtılmasına yardımcı olmak için çalışmalar yürütmekteyiz. DEİK bu amaçlarına iki taraflı çalışma konseyleri aracılığıyla ulaşmaktadır. Bugün itibariyle DEİK bünyesinde 10 adet bölgesel iş konseyi ve bu bölgesel yapılanmaların altında faaliyet gösteren 84 ülke iş konseyi bulunmaktadır. Türkiye-Yemen İş Konseyi'de bunlardan biridir. Ve Ortadoğu Bölgesel yapılanması içerisinde. DEİK bünyesinde bugüne kadar 22 Avrupa ülkesinin 18'inde iş konseyi kuruldu. İş adamları olarak bölge ülkeleri ile ilişkileri her alanda geliştirmeyi ve karşılıklı ekonomik bağlılık yaratmak sureti ile bölgesel istikrar, güvenlik ve refahın yayılmasına katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Kurucu başkanlığını yürütmekte olduğum Türkiye-Yemen İş Konseyi 2009 yılında kurulmuştur. Amacımız Türkiye ile Yemen arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilere süratle yeni bir ivme kazandırmaktır. Yemen tarafında muhatabımız, Yemen Sanayi ve Ticaret Odaları Federasyonu'dur. Bu nedenle DEİK'te yaptığımız gibi bir Türk-Yemen İş Konseyi kuracaklar ve çalışmalarımıza başlayacağız. Mevcut ikili ekonomik ilişkilere de kısaca değinmek gerekirse, Yemen'le ihracatımız 2008 yılı sonu itibariyle 353 milyon \$ iken 2009 yılında bu rakam 379 milyon \$'a yükselmiştir. Bununla birlikte Yemen'le ithalatımız 2008 yılı sonu itibariyle 703 bin \$ iken bu rakam 2009 yılında 310 bin \$ olmuştur. Evet, bu rakam ihracatın ithalata oranında bir dengesizlik olduğunu gösteriyor. Fakat biz bu farkı Türk firmalarının yapacakları yatırımla kapatabileceğini düşünüyoruz. Son olarak toplam ticaret hacmimiz 2007 yılından beri sürekli olarak artmıştır. 2007'de 274 milyon \$, 2008'de 354 milyon \$, 2009 yılında ise 379 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Burada önemle dikkat edilmesi gereken 2009 yılında küresel ekonomik krizinde etkisi ile Türkiye ihracatı genel olarak bir önceki yıla oranla %30 düşüş yaşamasına rağmen Yemen'le olan ihracatımız artmıştır. Bu da sevindi-

ricidir. Bu durum Yemen’le olan ticari ilişkilerimizin potansiyelini ve sıkı bir çalışma ile hangi noktalara ulaşılacağına işaretlerini vermektedir. Biz kendi şirketlerimiz olarak yaptığımız iki denemenin ikisinde de başarılı olduk. Ve Yemen’de başarılı neticeler alınabileceğini gözlemledik. Türk özel sektörü olarak Ortadoğu ve Körfez Ülkeleri ile mükemmel bir şekilde ilerleyen ve sürekli gelişen ticari ilişkilerimizin yanı sıra Afrika’da ki ülkelerle de yakından ilgileniyoruz. Bu kıtanın Yemen’de stratejik bir öneme sahip olduğunun farkındayız. Yemen’le Doğu Afrika ülkesi olan Cubuti arasındaki mesafe sadece 10 deniz milidir. Yemenli işadamları kardeşlerimizle güçlerimizi birleştirerek Afrika’da ortak işler yapabiliriz. Yemen bizim şirketlerimiz için Afrika’ya açılan bir kapı olabileceği gibi, aynı şekilde de Türkiye Yemen için Avrupa ve Asya’ya açılan bir kapı olacaktır. Bu çerçevede tavsiyemiz ilişkilerin önündeki engellerin kaldırılması, bankacılık, taşımacılık v.b. ticari ve ekonomik ilişkilerin temelini oluşturan konularda girişimlerde bulunulması, somut işbirliği alanlarının tespit edilmesi gibi konularda somut çalışmalar yapılmasını hedeflemekteyiz. Turizmden tarıma, eğitimden finansmana, altyapıdan sağlığa, enerjiden çevreye, gıdadan teknolojiye kadar her alanda nasıl bir ortak nokta belirleyebiliriz diye düşünmeliyiz. Bu biz Türk ve Yemenli iş adamlarının önündeki ciddi işbirliğini sağlamasının yanında bu bizim tarihi bir sorumluluğumuzdur. Ülkelerimiz arasında ortak bir refah alanı oluşturmak bizim elimizdedir. Türkiye’nin kişi başına geliri 10000 \$, Yemen’in kişi başına geliri ise 1000 \$ seviyelerindedir. Bu rakamlar iki ülke içinde yeterli değildir. Dr. Emin’in söz ettiği %35’in içinde ben de varım. Bende ekonomik ilişkilerimizden memnun değilim. Dolayısıyla planlar, stratejiler yapar ve elde edilebilir hedefler ortaya koyar, azimle, istikrarla çalışmalarımızı sürdürürsek refah seviyemizi çok yükseklerle taşımamızın önünde hiçbir engel yoktur. Sadece coğrafyamız ve tarihimiz değil, masallarımız, kahramanlarımız, hafızalarımız bile ortaktır. Yemen’de şehit verdiğimiz 300000 askerimiz olduğunu biliyoruz. Aynı şekilde yüz binlerce Arap kardeşimiz, Osmanlı Ordusunda, tüm cephelerde savaşmıştır. Bu gönüllülerden on binlercesi Çanakkale’de, Sarıkamış’ta şehit düşmüştür. Çanakkale Şehitliği’ni gezdiğimizde mezar taşında “Antepli Hasan, Trabzonlu Yusuf, Diyarbakırlı Ahmet” yazdığı gibi, “Yemenli Ali” yazıldığını göreceksiniz. Yüzyıllar boyunca birlikte yaşadık ve müşterek bir hayat tarzı geliştirdik. Tarihin derinliklerinden gelen bu kaynaşma sayesinde herkesten daha kolay diyalog kurup, anlaşabiliyoruz. Birbirimizin ülkelerini gurbet olarak görmüyoruz. Yemen’in eski bölgelerinde bile Türk şirketlerinin herhangi bir zorlukla karşılaşmadan güven içinde işlerini sürdürdüklerini şahsen gözlemledik. Sadece bu örnek bile iki ülke halkının birbirlerine nasıl güvendiğini, nasıl sevgi bağı ile bağlı olduğunu anlatmaya yeterlidir. Yeme ile aramızda mevcut olan ticari ilişkilerin artmasında oldukça fayda sağlayacak iki

anlaşmayı size söylemek istiyorum. Halihazırda Türkiye ile Yemen arasında 2000 yılında imzalanmış “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması” ve 2005 yılında imzalanmış olan “Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması” vardır. Bunun yanında bu yıl 7-8 Haziran’da Antalya’da başarıyla gerçekleştirilen “Türkiye-Yemen 5. Karma Ekonomik Toplantısı” neticesinde toplam 17 maddelik geniş kapsamlı ve çok faydalı bir protokol imzalanmıştır. Biz DEİK Türk-Yemen İş Konseyi olarak iki ülke arasında ekonomik, ticari ve yatırım ilişkilerimizi geliştirecek bu 17 maddelik protokolün hayata geçirilmesi için her türlü katkıyı yapmaya hazırız. Yemen tarafından Sanayi ve Ticaret Bakanı, Türkiye tarafından da Başbakan Yardımcımız Sayın Bülent Arınç’ın başkanlık ettiği ve imzaladığı bu protokolün tüm maddelerini hayata geçirmek elbette kolay olmayacaktır. Bunun zorluklarını biliyoruz. Ayrıca Yemen ve Türkiye olarak ülkelerimizde başka birtakım zorluklar olduğunu, bazı iç problemlerde çok vakit, para ve enerji harcamak zorunda kaldığımız bir gerçek. Bizim Güneydoğu problemimiz var, Yemen’in, burada bahsedilen örneğin güney-kuzey problemleri vardır. Ayrıca kimse değindi mi bilmiyorum, Yemen’in bir de Kat problemi vardır. Benim Yemen’de geçirdiğim süre zarfında, altı ay önce, oraya gelen bir Amerikalı senatör’ün El Kaide sorunu ile ilgili araştırmalar yaparken, Kat’ta gördüğü manzara karşısında “Kat aslında Yemen için El Kaide’den de daha önemli bir güvenlik sorunudur” dediğini duymuştum. Bu da ekonomik ilişkilere etki eden faktörlerdendir. Şunu belirtmek isterim ki yaşadığımız sorunların sebebi yalnız bizim dışımızdakiler olamaz. Bu noktada aynaya bakmalı ve kendimizde de sorun aramalıyız. İslam Dünyası nüfus ve yüzölçümü itibarıyla dünyanın 5’te birine, dünya hammadde ihtiyacının %40’ına, enerji kaynaklarının ise %70’ine sahiptir. Ama insan ve bilgi kaynağının aynı ölçüde başarıya ulaştığını söyleyemeyiz. Son yıllarda artış göstermekle birlikte İslam ülkelerinin dünya üretim hacminde ki payı maalesef sadece %5’tir. Dış ticaret toplamı içindeki payı ise %8’dir. Dünyanın en az gelişmiş 48 ülkesinden 22’si İslam Ülkesi’dir. Neden İslam Ülkeleri gelişme endekslerinde hep geride kalmaktadırlar? Neden ülkelerimizde güçlü ekonomiler bu kadar azdır. Bu sorulara sağlıklı cevaplar bulmalıyız. Biz bu cevapları ararken kardeşlerimizle dayanışma içinde olmanın önemini ve yararını tüm gücümüzle göstermeliyiz. Türkiye son 25 yılda kurumsallaştırdığı finans ve hizmet piyasaları, üretim gücü ve modern altyapısıyla bu coğrafyanın üretim ve lojistik üssü olma potansiyeline sahiptir. İş adamlarımız üretim yapıyor, 200’den fazla ülkeye ihracat yapıyor ve 24 ayrı sektörde ve 30 ayrı ülkeye 1 milyar \$’ın üstünde ihracat yapıyoruz. Bu ihracatın %60’ı Avrupa Birliği ülkelerine yapılmaktadır. Ve ürünlerin %92’si de sanayi ürünüdür. Bu gelişen noktada tüm dünya tarafından takdir edilen bir başarıdır. Türk özel sektörü olarak dünya ekonomisinin önemli oyuncularından birisi haline

geldik. Türk işadamları dışarıya doğru sermaye ihraç ederek de doğrudan yatırımcı oluyor. Türk işadamlarının Orta Asya, Ortadoğu ve Kuzey Afrika başta olmak üzere toplamda 22 milyar \$'ı bulan dış yatırımı mevcuttur. Sadece Balkanlar da 15000 Türk firması ve 20000 Türk işadamı faaliyet göstermektedir. Yemen'de mevcut olan Türk firma sayısının 13 olduğu düşünülürse bu rakamın hangi seviyeye gelmesi gerektiğini tahmin edebilirsiniz. Diğer taraftan Türk müteakip firmalarının 70 farklı ülkede tamamladıkları proje bedeli 150 milyar \$ aşmıştır. Sadece 2009 yılında yurtdışında ki hizmetlerde 34 ülkede 20 milyar \$ üzerinde 350 proje üstlendik. 31 Türk müteakip firması dünyanın en büyük 250 firması arasına girmeyi başardı. Bu rakamlarla dünyada Çin'den sonra Türkiye müteakiplik şirketleri açısından ikinci sıradadır. Türk müteahhitleri bugüne kadar Arap ülkelerinde 57 milyar \$ bedelinde 1238 proje tamamladı. Türkiye ekonomik potansiyel itibarıyla oldukça büyük bir ülke. Bugün dünyanın 15., Avrupa'nın 6. Büyük ekonomisiyiz. 750 milyar \$ gayrisafi milli hasılamız var, 330 milyar \$ dış ticaret hacmimiz var. Türkiye bu yıl Avrupa'nın en büyük ve en hızlı büyüyen ülkesi olmuştur. Bu Avrupa Birliği ve OECD tarafından da ilan edilmiştir.

Benim şahsen tanıdığım ilk Yemenliler Singapur'da yaşadığım yıllarda, artık oranın yerlisi olmuş, yüzyıllarca Uzakdoğu coğrafyasında, oraya yerleşecek kadar ticari ilişkileri olan Yemenli tüccarlardır. Malezya, Endonezya ve diğer Uzakdoğu ülkelerindeki Müslümanların, bu tüccarlar sayesinde İslam'ı tanıdığını biliyoruz. Biz DEİK Türk-Yemen İş Konseyi olarak kendi üzerimize düşen görevi, bu potansiyeli ortaya çıkarmakla gerçekleştirmek ve ilerletmek adına Türkiye ve Yemen arasındaki ticaret ve yatırımların en üst düzeye taşınması gerektiğinin bilincindeyiz. Hedefimizi önümüzdeki üç yıl içerisinde karşılıklı ticaret hacmimizi 1 milyar \$'a taşımak olarak belirledik. Bir sonraki hedefimiz ise Türkiye'nin, "Yemen Ticari Ortakları" sıralamasında en üstte yer almasını sağlamaktır. Bunun kolay olmadığını biliyoruz ama çalışırsak bunu başaracağımıza da yürekten inanıyoruz. Aynı şekilde karşılıklı yatırımlarla daha çok insana istihdam oluşturma amacındayız. Türkiye ve Yemen arasında birçok ülke ile yaptığımız "Serbest Ticaret Anlaşması"nı yapmayı gündeme getirmeliyiz. İki ülke arasındaki vizenin kaldırılması da işadamlarımız ve turistlerimizin seyahatleri açısından büyük kolaylıklar sağlayacaktır. Şu bir gerçektir ki üretim ve ticaret, refah artışını ve barışı getirir. Ticaret ayrıştırıcı değil bütünleştiricidir. Ticaretin olduğu yerde farklılıklar ayrılıkçı değil zenginleştirici olur. Birbirimizi daha yakından tanımak, tarihsel kardeşliğimizi bugün tekrar tazelemek için ziyaretleri gerek ulusal gerekse bireysel düzeyde arttırmalıyız. Bu toplantının faydalarından biri de bu olmuştur. Bu bağlamda toplantıyı tertip eden ve toplantıda emeği geçen Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu Genel Müdürü'ne ve İstanbul Ticaret Odası'na teşekkür ediyor, hepinizi saygı ile selamlıyorum.

KAPANIŞ OTURUMU:

“DEĞERLENDİRME”

Büyükelçi Sayın Engin Soysal,

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı

Öncelikle bu organizasyonda emeği geçen tüm kurumlara teşekkür etmek istiyorum. Özellikle bize ev sahipliği yapan İstanbul Ticaret Odası Başkanı'na çok teşekkür ederim. Çok değerli katılımcılar var. Sayın Cumhurbaşkanımızın Ortadoğu Başdanışmanı Sayın Erşad Bey buradayken bölgeyle ilgili uzun uzun konuşmak bize yakışmaz. Biz sizlerden feyz alarak ileriye doğru götürüyoruz. Yemen konusunda bir toplantı düzenlenme fikrinden dolayı şahsen çok mutluyum. Yemen'e gerçekleştirdiğim ziyaretler sırasında Yemen Büyükelçimiz Sn. Dönmez'in değerli katkıları ve yaptığı harika bir organizasyon sayesinde orada harika bir 3-4 gün geçirdikten sonra esasen hepimizin aileden gelen, bir Türk vatandaşı olarak hissettiğimiz yakınlığı Yemen'de yaşamaktan, oradaki sıcakkanlılığı ve misafirperverliği tarif etmek oldukça zor. Öncelikle sözü katılım mahiyetinde bazı şahsi değerlendirmelerimi de söze katarak Türkiye-Yemen ilişkilerine de ilişkin kısa bir değerlendirmeyi de bitirmeden evvel esas misafirimize, bizimle neredeyse birkaç gündür İstanbul'da bulunan Türkiye-Irak işbirliği forumunda bulunan ve forumun üçüncü toplantısında da temsilde bulunan değerli Yemen Dışişleri Bakanlığı Bakan Yardımcısı Ali Musenna'ya sözü bırakacağım. Biz aslında ikimiz de uzun dönem Fransa'da yaşadık. Fransa'da bulunmuş olmanın verdiği kolaylıkla Fransızca da kapanışı yapabildik ama her ikimiz de herhalde, öncelikle ben Türkçe , Sn. Musenna da Arapça, nasıl arzu ederse değerlendirmeyi yapacağız. Herkese tekrar teşekkür ederim, sağolun.

Dr. Ali Musenna

Yemen Dışişleri Bakan Yardımcısı

Sayın Türk Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı engin... ve Sayın Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Erşad Hürmüzlüve'ye ayrıca bizimle bu toplantının sonuna kadar burada bulunmaya devam eden tüm katılımcılara teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca bu toplantıyı hazırlayanlara da teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Başta Dışişleri Bakanlığı'nda görevli Sayın Engin Bey Sana'ya ziyaretinde böyle bir konuyu düşündü ve bu diyalogun iki tarafın siyasetçileri arasında devam etmesini, daha geniş alanları, halkı ve medyayı kapsamasını düşünmüştür. Bugün, bu görüşmelerin hepsi iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Ayrıca İstanbul Ticaret Odası'na ve ORSAM'a bu toplantının hazırlanmasındaki rollerinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Ben tebliğimi yazılı olarak hazırladım; ancak kendisini özetleyip öyle konuşacağım. Bu toplantıda bazı fikirlerimi özetleyerek sizlere sunacağım. Her şeyden önce şüphesiz ki bu toplantı gelişmekte olan Türk ve Yemen ilişkilerinin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Bu ilişkiler Türkiye'nin genel olarak Arap ülkeleri ve özelde Yemen'le olan ilişkileridir. Hepimizin bu gibi görüşmelere katılıyor olması bu ilişkilerin gelişmekte olduğunu kanıttır. Ayrıca ülkelerimiz arasındaki dostluk da gelişmektedir. İki ülke arasındaki yardımlaşmanın ufukları birden fazla yönde boyut kazanmaktadır. Bu eylemler, tabiri caizse Türk Dışişleri Bakanlığı'nın politikasının dinamizmine bir kanıttır. Bu politika artık güzel ürünlerini vermeye başlamıştır. Türk Arap İşbirliği Formu'na on altıdan fazla Arap Dışişleri Bakanı'nın katılmış olması Arap Dünyası'nın Türkiye ile ilişkilere önem vermiş olduğunu kanıttır.

İzninizle, ben önemli bir noktaya değinmek istiyorum ki bu nokta aradaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Hepimiz tarihi, islami ve komşuluğa dair ilişkiler konusunda fikir sahibiyiz. Ancak yıllar geçti ve bizler birbirimizden az da olsa uzak kaldık; fakat şimdi, tekrar dönüp bu derin kardeşliğimizi yenilemeye başlıyoruz. Şunu söylemek istiyorum ki Arap dünyası,

Yemen’de bunun içindedir, Türkiye’ye örnek ülke nazarıyla bakmaktadır. Türkiye, siyasi yönlerde ve demokratik gelişim konusunda ileridedir. Bunun yanı sıra, çağıyla uyumu yakalamış bir İslam ülkesi olarak, müslümanlığı gelişme karşıtı bir pozisyonda görmek isteyenlerin yanıldığını gösteren bir örnek olarak karşımızdadır. Bu insani bir örnektir. Bir müslümanlık örneğidir ki çağıyla uyum içinde yaşamayı öngörmektedir ve gerçekten cazip bir örnektir. Biz İslam dünyası olarak bu örnekten yararlanmalıyız.

Türkiye’nin örnek olduğu ikinci bir alan da sanayi alanında gösterdiği gelişmelerdir. Bu örnek gelişme, kalkınma ve çağdaş bir model ortaya koymaktadır. Biz İslam alemi olarak Türkiye’nin ortaya koyduğu bu örneği incelemeli ve üzerinde çalışmalıyız. Arap dünyası Türkiye örneğinden yararlanarak, uzun çağlardır süregelen geri kalmışlık durumundan kurtulmalıdır.

Türkiye’nin örnek teşkil ettiği üçüncü konu da Türk Dışışleri’nin dengeli bir dış politika izlemesidir. Türkiye bu dengeli politika sayesinde Batı ile Doğu arasında olumlu bir köprü oluşturmayı becermiştir. Genel olarak Arap diplomatik çevrelerinde, bu politika elbette ki dikkat ve hatta beğeni ile izlenmektedir. Bu politika Arap dünyası dışında bazı eleştirilere uğrasa da Arap dünyası tarafından saygı ile karşılanmaktadır. Bu örnek politikanın Arap ülkelerinde beğeni ve dikkatle takip edilmesi üzerine şöyle denilebilir ki birbirimize tekrar dönmüş olduk. Biz bir süre için birbirimizden uzaklaştık; ancak şimdi birbirimize dönüyor ve yaklaşıyoruz. Bu yakınlaşma iki tarafın müşterek menfaatleri doğrultusunda olmaktadır.

“Özgürlük Gemisi”nde gerçekleşen olaylar bu iki ülkenin birbiri ile perçinleştiğini göstermesi açısından etkili olmakla birlikte, iki ülke arasındaki kardeşliği de sembolize etmiştir. Arap dünyası bundan böyle Türkiye’yi özgürlük, adalet ve barış konularında bir yandaş olarak görmektedir. Görüyorum ki Türk politikası bu yöne doğru ve ılımlı bir politika güderek ilerlemektedir. Öyle bir politika ki uluslararası hukuka ve uluslararası anlaşmalara uygun bir şekilde yürütülmektedir. Bu gibi tutumlar Türkiye’ye güç ve devamlılık sağlamaktadır. Biz Yemen’de, Türkiye’nin bu tutumları karşısında saygı ve beğeni içerisinde durmaktayız. Bu bağlamda “Özgürlük Gemisi”nde şehit düşünler için Türkiye’ye ve şehit ailelerine taziyelerimi sunmak istiyorum. Ve öyle görüyorum ki onlar bizlerin, hepimizin şehitleridir. Şimdi görüyoruz ki Türkiye, Ortadoğu’da olağan rolünü oynamaktadır. Bu da hem Türkiye’nin hem Arap dünyasının menfaatleri doğrultusunda ilerleyen güvenlik, istikrar ve ortak menfaat geliştirilmesi yönünde bir roldür.

Biz siyasi, ekonomik ve kalkınmaya ilişkin konuları birbirinden ayırmayız. Bu politika Türkiye ile Yemen ve Türkiye ile bütün Arap dünyası

arasındaki ilişkilere yeni bir boyut kazandırmış oldu. Türkiye'nin bu tutumu ile Arap camiasının açıklamış olduğu, Arap ülkelerinin komşuları ile iyi ilişkiler kurmak yönündeki beyanları örtüşmektedir. Bu toplantı böylesi olumlu ortam içerisinde yapılmaktadır. Birbirimize dönme ve birbirimizle yardımlaşma ortamı ve havası içinde bu toplantı yapılmaktadır. Bu gibi toplantılar bir süre için gerçekleşmemiştir; ancak şimdi olağan şeklini almamasından dolayı mutluluk duyuyoruz.

Türkiye'nin bu politikası yeni bir politikadır; ama tamamıyla olağan bir politikadır. Bölgesi ile uyum içinde yaşama amacını gütmektedir. Ticari mübadeleler için kendi öncelikleri yönünde politika izlemesi de gayet normaldir. Bu gibi önceliklerinin kesinlikle Türkiye'nin AB ile birleşme politikası ile çelişmediği kanaatindeyim. Biz iki ülke arasındaki yakınlaşma ve yardımlaşma için yeni ufuklar açıldığını görmekten dolayı mutluluk duyuyoruz. Bazı konuşmacılar Yemen'in içinde bulunduğu zor durumlardan çıkması için Türkiye'nin yardım eli uzatması gereğinden bahsettiler ve ben de onlara hak veriyorum. Ayrıca Türkiye'nin Yemen Dostları Grubu'na katılma konusunda gösterdiği özen nedeniyle ve bu grup içinde faaliyet gösteriyor olmasından dolayı mutluluk duyuyorum. Bu grubun içinde bir kardeş bir dost olarak hareket etmesi bizim için çok önemlidir.

Elbette ki iki ülke arasındaki ilişkiler büyük başarılar kaydetti; ancak bu ilişkilerin daha da gelişmesi için pek çok imkan bulunmaktadır. Bunlar da hem Türkiye'nin hem Yemen'in menfaatleri için önem arz eder. Türk Dışişleri Bakanlığı'na ve değerli katılımcılara toplantının başarılı geçmesinden dolayı teşekkürlerimi sunarak konuşmamı bitiriyorum. Aradaki ilişkilerin geliştirilmesi için farklı sektörlerin de buna benzer faaliyetlere katılması doğrultusunda çalışmamız gerektiğini düşündüğümü belirtiyim.

Büyükelçi Sayın Engin Soysal

Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı

Let me say a few words to continue to this forum. First of all thank you so much Dr. Musenna for your kind words and for your analysis of our relations and for your view of different questions related to our region.

In 5-10 minutes I will try to summarize first on Turkish-Yemen relations. I think that our Minister, when he attended in London this February, The Friends of the Yemen conference, in his speech he made three categories: national level, regional level, international level. We have to start all by underlining, not only Turkey which has quite unique relationship with Yemen, that Yemen is a proud country, Yemen is a country with a rich history, with multifaceted culture, with many civilizations has heritage from this region. So it's for Yemen and for Yemeni people who address the challenges and for us, we need first of all to respect and to respect the self-confidence and to have this approach as far as Yemen is concerned.

At regional level no doubt, like Turkey, Yemen is in a critical geography and strategic location and what we need to see is the more regional ownership. By regional ownership this has to be dynamic bringing forward not elements of colonization but more bringing a synergy to benefit from the potential region can offer. And I think as far as Yemen is concerned this is critically important. At the international level as far as this kind of initiative like the Friends of Yemen, I had the experience of working in such frameworks. The most important aspect of such initiative is first of all not to start again in micromanagement. Because, as there's no need to repeat the national dimension, the position of the international community is first to enhance capacity building to give assistance in accordance with the needs of the Yemeni people, with the Yemeni government and also with the Yemeni civil society. And it's the sense of the ownership that will make the success of such helping hand, if there is any helping hand, the challenges has to be considered not only as the challenges of Yemen but also as the challenges of all of us. That's why we can have a synthesis of this kind of understand-

ing.

When I was in Yemen I had a chance to meet with the president, with many officials but also with the civil society, distinguished members who are here today. It is really pleasure for me to be together with them.

I think the plurality of the society is not a luxury in any part of the world. I was ambassador in Pakistan for two and a half years. I have visited all the territory of Pakistan. Every country has its own dynamic and its vivid civil society and every country, I think, has the confidence to overcome challenges with its own segments of its society. That quite remark bringing the understanding of what as far as Turkey receive in our approach not only in the Middle East but in every corner of the world.

We can organize one of the Friends of Yemen meeting in Istanbul; maybe here or in any other place to show the sense of ownership and to show the sense of communicating and understanding each other and this would also be our message; if Friends of Yemen initiative can really be relevant.

We have had no opportunity to listen from Dr. Halil Fattah. But we had the conversation; we started our intellectual exchanges with other colleagues. But, these are put forward to, maybe, for other sessions for new colleagues, academicians, journalists I met here today.

The first one is; let's try to speak or think not on geopolitics but more on the geopolitics of the meaning. This is a concept I'm taking from Zeki Naidi : 'Geopolitics du Sense' , because today I think it is more about perceptions, international relations. We had an excellent presentation of how public opinion perceives the role of Turkey as far as the Middle Eastern is the issue. Let's try to focus and bring some additional thinking on how the geopolitics of meaning is shaking our neighborhood. It's sometimes difficult to have the exact translation in some concepts. And that was the first element, that's not my concept, that's the concept that I took from Zeki Naidi.

Second concept: I think Turkey today, what is a particularity of Turkey;

It's related to the first concept. There are more actors, bringing contributing to the foreign policy; and it is quite normal when you have the process of transformation, dynamism, you need more civilian actors.

Turkey is also a major multiplicator actor in foreign policy.

These are some of the singularity that I believe from Turkey. Why? The reason is simple. Let's take my example: Before visiting Yemen and read a lot, Veysel Ayhan wrote one of the most excellent paper on Yemen,I also read Ali Emiri, 1905, inspector of Ottoman period. He wrote about the modernization of Yemen. If you cannot benefit from the large heritage, not

only in the politics not only in the modernization but also in architectural design, in human rights or in culture; you cannot try to bring synergy where everyone will feel on bold in any attempt to bring more visibility to what as the country giving its proper answer to challenges of the world how significant this could be.

Last comment, I'm taking this from 'Pierre Boudieau'.

When address issues, when we think of solving issues or quick fix; it is not about fast food culture. We don't need fast thinkers, we need to take time, we need to listen and we need to have comprehensive solutions. In my responsibility, I am also covering Afghanistan, a wide region from Middle East, from Marrakesh to Bangladesh. You cannot have quick fix to every problem. You also need to have the long term in your...

I think, when you are facing globalization and you need to act on the sense of urgency thinking that you can solve and quick fix every issue, you are also missing the most important part of the midterm and long term. Sense of urgency also means respecting the long term, in my opinion.

And I think when you look at the Turkish-Yemen relations, you have both the sense of urgency, solidarity; you also have the long term. Because, if today we are expressing in a very bold manner of solidarity with Yemen -our president's visit to Yemen will be the summit of what would be the visibility of our religion-, it doesn't mean that it will end in 2011 or 2012.

We do not have such rich history and rich self-confidence for your relations and you do not put parenthesis and you don't address challenges as if you will just forget about your relationship or forget about your vision of the future at the end.

I think Turkey's foreign policy today, main characteristic and main error one can make, when looking at the high points of diplomatic activities, would be to think that this wouldn't be sustainable. Sustainability in long term but also effective multilateralism, quick actions and proactive diplomacy is one of the characteristics.

Thank you so much for allowing me to share these views.

Let me finish by expressing our gratitude to the Yemeni ambassador in Ankara who will soon be back in Yemen after five years I've had the occasion only for a few months to work with you.

Thank you so much for working with us.

Thank you so much.

SORU – CEVAP PERİYODU

Soru: Efendim önce değerli hocamıza sevgiyi işlediği için burada çok teşekkür ediyorum. Gerçekten bütün dünyanın buna ihtiyacı var. Hemen konuya gireceğim. Önce sevgiden başladım aslında, hem gazeteci Şenay hanıma hem de Rahma hanıma bazı kısa ve öz sorularım olacak. Sevgi, acaba belli bir ideolojinin, size göre belli bir kutsal değerın hüküm sürdüğü, katı uygulandığı bir yerde sevgi ne derece geçerli olur? Demokrasinin tam olarak işlenmediği bir ülkede veya öyle yönetim şekillerinin halk iradesine dayanmayan yerlerde sevgi gelişebilir mi, seyahat gelişebilir mi, turizm gelişebilir mi? Kısa olarak. Rahma hanıma da güzel güzel anlattı, çok teşekkür ediyorum. Biz Yemen'i gerçekten Türk toplumu olarak, ben bireysel olarak söylüyorum ama çoğumuz onu hissediyor zannediyorum, Yemen'i çok seviyoruz. Yemen bizim için gizem. Ama, Arap toplumu, İslam aleminde Yemen'in şöyle bir önemi de var, bu benim şahsi düşüncem; demokrasi ve halk oradan hareket etti düşüncemiz var, acaba bu doğru mu? Yemen'de hem geleneksel inançlar, töreler ön planda, yani demokrasi ve insan hakları, kadınların içinde bulunduğu durumu daha çok aydınlatılacak diye düşünüyorum, acaba bunda yanılıyor muyuz? Şenay hanım da izlenimlerini çok güzel anlattı. Acaba orada halkların kaynaşmama nedeni nedir acaba? Bu konuda gazetesinde açıkladı ama kendilerine çok teşekkür ediyorum. Bana söz verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Nusret Çam

Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi

İlk bana sorduğunuz için ben başlayayım, ikinci olarak Rahma hanım, üçüncü olarak da Şenay hanım devam etsin. Efendim bir yerlerden başlamak gerekir. Ben Afganistan'da da bulundum, Kazakistan'da da bulundum, Kazakistan'da iki yıl kaldım, Kırgızistan'da da bulundum görev icabı, idarecilik yaptım orada. Afganistan'da on beş gün kadar dolaşım. Oradaki Türk eserlerini incelemek için, görmek için gittim. Dolayısıyla, bu coğrafyayı bilirim ben. Hakikaten dediğiniz çok doğru bir soru, çok da iyi ettiniz bu soruyu sormakla. Çünkü hepimizin aklından geçen bir soru bu. Ama bir yerlerden başlamak gerekir, Mustafa Kemal Atatürk de bir yerlerden

başlattı, yani hatta ondan önce de Osmanlı padişahları başlattı Batılılaşma çerçevesi, yenileşme konusunda. Harf inkılabı vs. Osmanlı'nın son zamanlarında başlamıştı. Yani belki de bu konularla geçeceklerdi bir şeye. Bir yerinden başlamak gerekir. Bugün eğer Türkiye Cumhuriyeti böyle ise, bu başlangıcın bir eseri oldu. İkinci bir husus, ben teşbihlerle konuşmasını seven bir insanım, yani benzetmelerle konuşmasını severim. Eğer bir kimse soğuktan donmuş ise, karda, buzda -30 da donmuş ise, bu insanı birden bire sobanın başına getiremezsiniz. Birden bire sığağa koyamazsınız, çok tehlikeli olur. Kırgızistan'ın yaşadığı sorun bu. Askar Akayev bunu yapmasın. Demokrasidir, o coğrafyada demokrasi birden bire pat diye bir günde gelmez, gelmesi de yanlış olur, bu yöneticilik olmaz yani. Dolayısıyla, bu donan hastayı birden bire ateşin yanına koyarsanız kötü olur. Dolayısıyla ama yavaş yavaş, ilk önce -10 dan başlatırsınız, sonra +10'a , +15'e, +20'ye çıkartırsınız. Türkiye Cumhuriyeti bunu yaptı galiba, muvaffak olmasının sebebi bu. Yani, sevgi ve güzel sanatlar konusundaki hududun ben böyle olmasını düşünüyorum. Şimdi Rahma Hanım konuşacaklar.

Şenay Yıldız

Akşam Gazetesi Yazarı

Ben, gazeteci arkadaşımın söylediklerine ek olarak sadece birkaç şey söyleyeceğim. Yemen'in iç dengelerini zaten kendisi benim de söyleyeceğim şekilde çok güzel analiz etti. Buna ek olarak sadece şu söylenebilir: Yemen'in üzerinde bir takım oyunlar oynanıyor, yani Yemen'in iç demokratik problemleri olabilir ama herkesin şunu düşünmesi lazım. Mesela, kuzeyde devam eden bir çatışma var. Bu kadar silah nereden geliyor. Bugün El-Kaide'nin üssü oluyorsa, El-Kaide kendi kendine yayılabilen bir durumda, yani çünkü şu anda uluslar arası bir terör örgütü haline dönüşmüş durumda ve herkes biliyor ki, uluslar arası terör, uluslar arası desteksiz ortaya çıkabilen bir şey değil. Bunları hep göz önüne almak lazım ve bugün mesela Irak'ta da benzer bir şey görüyoruz. Yani, her zaman şunu düşünmek lazım: bir yerde çatışma varsa bu silahlar nereden geliyor diye sormak lazım. Bence Yemen açısından en çok sorgulanması gereken şey bu. Bunun sadece Yemen'in kendi iç sorunu olduğunu düşünmüyorum, mesela kuzeyde sınıra başka ülkelerle sınırı olan bir yer, sınırda problemler yaşayan bir yer. Bu da gösteriyor ki zaten çok da huzurlu bir Yemen olmaması birilerinin işine de geliyor. Zaten, Ortadoğu biraz böyle bir coğrafya, yani orada ne kadar sorun varsa, dönemsel olarak gruplarla ve çeteleşmelerle birilerinin işine geliyor. Sonra bir dönem tekrar değişiyor. Tabi böyle bir toplantıda böyle konuşmak istemiyorum şudur ya da budur diye ama sadece bunu sorgulamak lazım diye de Yemenli arkadaşımın söylediklerine de eklemek istiyorum. Bu kadar, teşekkür ederim.

Question: I am from the Ministry of Foreign Affairs. I understand that, especially in that session, all the participants shortened their speeches to save some time; but I think, now we have some few minutes. I want to ask Mr. Fattah: Could you please detail a little bit, because you shortened your speech too much. I am sure you have prepared a very comprehensive study. Please.

Soru: Benim sorum Şu konu ile ilgili; Yemen'e yapılacak olan Türk yatırımları. Yabancı yatırımlar için daha çok hangi bölgeyi öneriyorsunuz? Mesela Kuzey'de yatırım fırsatları var mıdır? Ne tarz yatırımlar yapılabilir? Kuzey'in gelir kaynakları genel olarak neye yoğunlaşmaktadır. Bunu öğrenmek istiyorum. Teşekkür ederim.

M. Sadık Yıldız

Türk-Yemen İŞ Konseyi Kurucu Başkanı, DEİK

Yatırımların ana merkezi başkent olması itibarıyla Sana'dır. Aynı zamanda Aden turizm yatırımları için çok önemli bir potansiyel arz ediyor. Doğalgaz ve petrol yatırımları için Kuzey bölgesi uygundur. Aslında konusuna göre değişen bölgelerden bahsediyoruz. Bizim Yemen'le ortak yatırım alanlarımızı öncelikle altyapı konusuna aktarmamız gerekiyor. Daha önceden bahsedildiği gibi altyapıyı halletmediğimiz sürece onun üstüne bina edilecek her yatırım tek ayaklı olacaktır. Daha entegre çözüm için ilk olarak altyapıdan başlanmalıdır. Bu anlamda Yemen'in hem teknik yardıma hem de direk yabancı yatırıma ciddi ihtiyacı var. Bu konuda şirketlerimizi yönlendireceğiz.

ORSAM AKADEMİK KADROSU

Hasan Kanbolat	Başkan
E. Tümg. Armağan Kuloğlu	Başdanışman
Habib Hüzmüzlü	Ortadoğu Danışmanı
Doç. Dr. Özlem Tür	Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
Doç. Dr. Harun Öztürkler	Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Veysel Ayhan	Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin	Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi
Dr. Didem Danış	Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Dr. Bayram Sinkaya	Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoğlu	Ortadoğu Danışmanı, Namık Kemal Üniversitesi
Dr. İlyas Kamalov	Avrasya Danışmanı
Dr. Süreyya Yiğit	Avrasya Danışmanı
Oğün Duru	Yönetici Editör
Bilgay Duman	Ortadoğu Uzmanı
Oytun Orhan	Ortadoğu Uzmanı
Sercan Doğan	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Selen Tonkuş Kareem	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi.O	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nazlı Ayhan	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	Hidropolitik Uzmanı
Kamil Erdem Güler	Uzman Yardımcısı
Çağlayan Arslan	Uzman Yardımcısı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoğlu	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Namık Kemal Üniversitesi
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Fulbright Genel Sekreteri
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Doç. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ U.İ.B. Başkanı
İtir Bağdadı	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	KTÜ Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Prof. Dr. İdris Bal	Polis Akademisi ve Turgut Özal Üniversitesi
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Türk Tarih Kurumu Başkanı
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Gen. Md. Yrd.
E. Hava Orgeneral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
Dr. Didem Danış	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Prof. Dr. Volkan Eraser	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, ATAUM Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evren Üniv. U.İ.B. Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniv. Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Osman Gökse	BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel
Numan Hazar
Habib Hüzmüzlü
Doç. Dr. Pınar İpek
Dr. İlyas Kamalov
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Selçuk Karaçay
Doç. Dr. Z. Nilüfer Karacasulu
Arslan Kaya
Doç. Dr. Şenol Kantarcı
Dr. Hicran Kazancı
İzzettin Kerküklü
Doç. Dr. Mustafa Kibaroğlu
Musa Kulaklıkaya
E. Tümgeneral Armağan Kuloğlu
Doç. Dr. Erol Kurubaş
Prof. Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
Prof. Dr. Mahir Nakip
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu
Murat Özçelik
Doç. Dr. Harun Öztürkler
Prof. Dr. Çınar Özen
Dr. Bahadır Pehlivan Türk
Prof. Dr. Suphi Saatçi
Ersan Sankaya
Prof. Dr. Viktor Panin
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
Dr. Bayram Sinkaya
Mehmet Şüküroğlu
Dr. Irina Svistunova
Dr. Aleksandr Sotnichenko
Doç. Dr. Oktay Tanrısever
Prof. Dr. Erol Taymaz
Prof. Dr. Sabri Tekir
Dr. Gönül Tol
Doç. Dr. Özlem Tür
M. Ragıp Vural
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
Prof. Dr. Vatanyar Yagya
Dr. Süreyya Yiğit

Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Emekli Büyükelçi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı
Bilkent Üniversitesi
ORSAM Avrasya Danışmanı
Bilkent Üniversitesi
Vodafone Genel Müdür Yardımcısı
Dokuz Eylül Üniversitesi U.İ.B.
KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Kırıkkale Üniversitesi
ITC Türkiye Temsilcisi
Kerkük Vakfı Başkanı
Bilkent Üniversitesi
Türkiye Cumhuriyeti Nouakchott Büyükelçisi (Moritanya İslam Cumhuriyeti)
Başdanışman
Kırıkkale Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Bağdat Üniversitesi Rektörü
Rus Slav Üniversitesi (Bişkek)
Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
Bilkent Üniversitesi
Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ankara Üniversitesi S.B. Enstitüsü Müdürü
TOBB ETÜ
Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Türkmeneli TV-Kerkük Haber Ajansı Türkiye Temsilcisi
Pyatigorsk Üniversitesi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi
Regent's College, Londra, Birleşik Krallık
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
Enerji Uzmanı
Moskova U.İ. Devlet Üniversitesi
St. Petersburg Üniversitesi
ODTÜ
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yrd.
İzmir Üniversitesi İ.İ.B.F. Dekanı
MEİ Türkiye Direktörü
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Gazi Üniversitesi
St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üni.
ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
Bülent Aras
Tayyar Arı
İlker Aytürk
Recep Boztemur
Katerina Dalacoura
F. Gregory Gause
Fawaz Gerges
Ahmet K. Han
Raymond Hinnebusch
Rosemary Hollis
Bahgat Korany
Peter Mandaville
Emma Murphy

ODTÜ
Dış İşleri Bakanlığı SAM Başkanı
Uludağ Üniversitesi
Bilkent Üniversitesi
ODTÜ
Londra Ekonomi Üniversitesi
Vermont Üniversitesi, ABD
Londra Ekonomi Üniversitesi
İstanbul Üniversitesi
St. Andrews Üniversitesi, Birleşik Krallık
City Üniversitesi, Birleşik Krallık
Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık
George Mason Üniversitesi, ABD
Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Hasan Kanbolat
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
ORSAM Başkanı
Bilkent Üniversitesi U.İ.B.
ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniv. U.İ.B. Başkanı

MithatpaŐa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr